

Sounda Appiah

శ్రీ రస్తు.

వైజయంతీ విలాసము

నామాంతరము

విప్రనారాయణ చరిత్రము.

సారంగ—తమ్మయ ప్రణీతము.

మంజువాణీ ముద్రాక్షరశాల,

ఏలూరు.

1906

వెల 6 అణాలు.

విజ్ఞాపనము!

వైజయంతీవిలాస మను నీగ్రంథము మిక్కిలి మంచికథ కలిగినదగుటను, కథ కనుగూఁగఁ మగు తైలి గూడ గలిగిన దగుట ననేకులచే నాదరింపఁ బడు చున్నది.

ఈ కవికాలము నిర్ణయించుట కీ క్రింది విషయము లాధారములు.

పాండూరంగ మాహాత్మ్యమునను నీగ్రంథముననుగల గురువర్ణనపద్యములం బట్టిచూడఁగాఁ దెనాలి రామకృష్ణునికి నీ సారంగ తత్త్వయ్యకు ను గురువైకృడయినట్లు తోచుచున్నది. అయినను రామకృష్ణకవికాలము నిర్ణయించుటకష్టము. “ఇనసమ” అనుపద్యముంబట్టి 1581-1611 సంవత్సరముల మధ్యకాలమువాడని నిర్ణయించవచ్చును.

ఈకవి మాధ్వడని తెలియజేయు సంశయ లేమియు గ్రంథ మందు లేకున్నను, రాజమహేంద్రప్రాంతముల నున్న సారంగ వారసు మధ్వల నెఱిగినకతమున శ్రీ వీరేశలింగముపంతులవా రీతని మధ్వడు కావచ్చుననిరి. అది సమంజసము గాదు. సందూరుయింటిపేరు గల వారు నాలుగు కులములలో నున్నారు. ఈకవి వైష్ణవ గురుకులవాసము చేయుటచే నీవైష్ణవచారిత్రమును రచించియుండును. ఈ గ్రంథమందు వైష్ణవమతసాంప్రదాయములు చక్కఁగా వర్ణింపఁబడినవి.

గ్రంథనాయకుడగు విప్రనారాయణుఁ డరవమున శ్రీతొండరడిపొడియాళ్వారని పిలువఁబడుచున్నాఁడు. కవితాతైలి మనోహరముగ నున్నది.

ఈ గ్రంథ మిదివఱకు అముద్రితగ్రంథ చింతామణి పత్రికాధి పతుల గు. మ. రా. రా. శ్రీ. పూండ్ల రామకృష్ణయ్యగారిచే ముద్రింపఁబడినది. ఆంధ్రభాషావిషయిక శోధనలనేకముచేసి, ఆంధ్రజనుల మెప్పు వడసి ఇప్పుడు కీర్తిశరీరముతో నాంధ్రభాషను సేవజేయుచున్న యా మహామహుఁడాతఁడు ముద్రించిన గ్రంథములన్నియుఁ గర్వపడుటచేతఁ దిరుగ నన్ను ముద్రించి ప్రకటించుమని నాకొకప్రతిని 4 సంవత్సరముల క్రింద టనేపంపిరిగాని యాయన జీవించియుండఁగా నీ గ్రంథమును ముద్రించలేకపోతిని. నేటికెటులనో యనేకదోషములను సరిచేసి యీ గ్రంథము ముద్రించి ప్రకటించితిని. భాషావిదులిందలి దోషములను దెలియఁజేసిన నీ గ్రంథము తిరిగి యచ్చుపడు భాగ్యమయ్యెనేని సవరణచేసెదను.

ఇట్లువిన్నవించు విధేయుఁడు,

నందిరాజు చలపతిరావు.

వై జయంతివిలాసము

(విప్రనారాయణచరిత్రము.)

ప్రథమాశ్వాసము.

- ఉ. శ్రీవసుధాసుతాంఘ్రి విచరింప శిరిషుడశోపమాన మీ
త్తావరుకే ల్ని సగ్గగణకర్కశ మశ్శము మెట్టిం బల్కె నె
ట్టివసుధామరుం డనుచు నింతులు వల్కెంగ నంటిం గొంచు లో
రావనుం డైన నెండ్లికొడు కన్మ దభీషిత్తముల్ ఘటించులెక. 1
- చ. జన్మ లరుచంద నాఘానుండు చాపలతం దరియంగఁ జూచి లో
నినిచినకూర్చి నీడలను నెమ్మిరకొ న్బుర పిప్ప నయ్యెడం
గనుఁగొనువారికి న్నల్గె గన్నులపండు వంటిం దు నెచ్చెలుల్
ననువులు పల్కె గన్దెనల నవ్వ భరాసుల్ మమ్ముఁ బ్రోవుతెక. 2
- చ. మిహితమానపాద్యుతుల మించి సమంచదుదారశక్తిచే
బహిరబహిస్తమ స్తతుల బాపుచు శేషశయానుకార్యని
గృహణ సమర్థమై యతిపరంపరఁ బెంపెనలార్చు నస్తుహి
మహము సుదర్శనం బెపుడు మత్స్యతిఁ గూర్పుఁ బ్రసన్నభావముక.
- క. అమరంగ నేఘను శేష
త్వమునక శేషిత్వసాగ్ధతం బరంగను ద

త్కమలాక్షం డట్టి సహ'

స్రముఖుండు వచనపరంపర ల్పుప సేయుకె.

శా. దాసుం డై సఖుం డై తురంగ మయి చిత్రచ్ఛత్ర మై మేలుక
టై సింహాసనమై సుమవ్యజనమై యంకోత్తమంబై రమో
ల్లాసిం జేరి భజించు నేదమయుం గల్యాణప్రదు న్నీర్తిరు
ద్రాసీమంతవతీమనోహరు గరు త్తంతుం బ్రశంసిం చెదకె.

5

ఉ. వేత్రలత స్థరించి యరవిందభవాంజచరాచరావలు
చ్చిత్రగతి న్నటించుటకు శిక్ష యొసగ్పగ నూత్రధారుం డై
మిత్ర శశాంకలోచనుండు మెచ్చుం బరాంకుశవృత్తి జెందుమా
నూత్రవతీకుచే గవిత చొప్పడుం గాత నిరంతరాయమై.

6

ఉ. మంజుతరోష్ఠబింబము సమంచిత దాడిమబీజపక్షి లే
కం జని జూచి పల్కు చిలుక న్నియము ల్పినుక జ్ఞతుర్నభీ
పంజరపాలిక న్నెనుచు ప్రౌఢవినోది ఘటించుం గావుతం
గంజభవుండు మత్కృతి ముఖంబున విశ్వజన ప్రమోదముకె.

7

శా. వీణాతంత్ర లసద్గుణంబులు ముదావిర్భావముం జేయఁగా
బ్రాణంబు న్బలె ట్తోమ్మ డించుక సుధాప్రాయానులాపంబుల
న్బాణిం గూర్చుచు సారెసారెపరుచు ల్వాటింపఁ బల్కించు న
వ్యాణీదేవి నటించు మద్విమలజిహ్వరంగమధ్యంబునకె.

8

ఉ. మాటికి నిష్కళంకముఖమండలిం జంక్రమణంబుం జూచి చె
ల్వేటిది యంచు గౌరి చలియింపఁగఁ దన్నగడింధము న్జటా
జూట తలంబున స్పృలుచు సోముని జూపి సుధాశగొల్పుచు
నోబ్బిని వేడు నగ్గిరి విభుండు గృప న్నముఁ బ్రోచుం గావుతకె.

9

ఉ. వేదలన చ్చిఖామ్యుఁ లహినశయానుఁ బ్రసత్తివాసనా
స్వాదము గ్రోలుచుకొ మలమృతైలమరుత్తులు తేటి కీతి సం
శ్రీవయితంబుగా నహపరిష్కృపుఁ జేయుచు కట్టి యాదిన
ద్వాదశసూరివర్యుల పదంబులు సూనసపీఠిఁ గొల్పెనక.

10

క. మందారు దానజనతా
మందారు నేవదశాస్త్ర మహిత ప్రజ్ఞా
బృందారక గురు మధురుఁ
గందాళపులగురు జ్వగధీశుఁ గొలుతుక.

11

క. జాతుల వాగ్దల నుపనుల
కీనుల బదబంధముల ధర్మశ్రీతల వి
ఖ్యాతిగఁ గృతు లానరించు పు
రాతన నూలన కవీశ్వరావళిఁ గొలుతుక.

12

క. గణ శుద్ధియు గణ శుద్ధియు
గణుతించిన లేనివారు కవిత లటంచు
ద్దాములు దెలుపుకొనంగా
గణ గోపము లెంచ నేల కుకవుల యందుక.

13

క. అని ప్రధాన దేవతా నమస్కారంబును, ననుచితేతర పురస్కారం
బును, నిజ గురు వందనంబును, సుకవి వందనంబును, గుకవి నిందనం
బును గావించి మదీయ వచోవిశేషంబుల రఘువంశవల్లభుని బొగడ
వలంచినవాడైనై తదీయ దాస్యవిహితప్రచారం బగు మదీయ వంశ
ప్రకారం బభివర్ణించెద.

14

కవి వంశానుక్రమణిక.

- మ. ఇల శ్రీరామున కేమహర్షి వనిలో నిష్టాప్తిచే రాక పో
కలఁ బ్రేమ స్థ టియింపఁ బర్వతములై కన్నట్టు ప్రామిన్కు లా
మలకంబు ల్బలెఁ గేలఁ గైకొనియె నమ్మానీంద్రుఁ డానిష్ఠుఁగో
జ్జ్వల దుర్లోక మహస్సమాజుఁడు భరద్వాజుండు తాఁ బెంపగున్.
- వ. ఆ ఋషిమిత్ర పవిత్ర గోత్రంబున. 16
- క. శ్రీరంగ హిమవదంతర
భూరంగ తీర్థి యగుమఁ బొగడత కెక్కె
స్సారంగధరుండు నిర్జిత
సారంగధరుండు కీర్తి సర్వజ్ఞుఁ డిలన్.
- 17
- క. సారంగధరుండు వెలయఁగ
సారంగుని వారటంచు సచివాగ్రణు లై
పేయం బెంపును గాంచి రు
దారత నయ్యభవు లనఁగఁ దద్వంశ భవుల్.
- 18
- శా. ఆ సారంగధరుండు గంగ మను భార్యారత్న ముం బెండ్లి యె
నాసి స్వస్నేయు రా మెలంగి కనియె స్పంచాపను న్బావను
నూర్జనప్రాడ్లకావతంస నిరతాభ్యుద్గీత నానాకళా
ధీసంధానసురేంద్ర మంత్రి గిరిమంత్రి స్తంత్రిమందారమున్.
- 19
- క. గిరిమంత్రిహృళి చంద్రమ
తరుణీమణి యందుఁ గనియె దానకళాభా
స్కరతనయుని ధరఁ దమ్మన
ధరఁద్యుత సహసకౌర్యుఁ దత గాంభీర్యున్.
- 20

మ. అనఘం దాగిరి దండనాయకుని తమ్ముమాత్యు సద్దాన సం
జనిశోదారయశోపిలాసములు నిచ్చల్ గేరు మందాకినీ
ఘనసారామృతహరికీరసుర గాఢాంధర్వగంధేభచం
దనకుందారసుధాంకుబింబముల యందంబుల్ పనిందిందుకై. 21

ఉ. తమ్మనయంబుఁ బ్రోచుటకు ధారుణి బంధులు బంధుపారిజా
తమ్మన రాసుభక్తి గని తొక్కిమ తెల్లను వీని రాగ చి
త్తమ్మన జూపులు దనిసి ధార్మికు లీతని దెంతమంచిన్
త్తమ్మన నాగిరిప్రభునితమ్మన మించె నుచంచితసిలికై. 22

ఆ. తమ్మమంత్రి గాంచెఁ దిహ్మయి యందు నం
దనుల శౌర్యసింహు నారసింహుఁ
జతురబుద్ధిచంద్రు సత్కృతాంగుఁడంద్రు
గిరిచమూవరేంద్రుఁ గీర్తిసాంద్రు. 23

వ. అస్కుమర రత్నంబులయందు. 24

క. సారంగ తమ్మమంత్రికు
మారుడు నరసింహమంత్రి మహి రహి కెక్కై
ధారాళదాన శమ దమ
పౌరుషగాంభీర్య హైర్యపటుశౌర్యములకై. 25

సీ. ఏమంత్రి దాతృత్వ మినతనూభవకల్ప,
భూబాతమేఘుల కోజబంతి
యేమంత్రి మలితీల యిభవక్రమణ్ముఖ,
స్వగధీశ్వరులమనీషులవ ధాత్రి

యేమంత్రి సత్కీర్తి హిమశైలకైలాస,
 పగ్వతేంద్రులకు సౌభాగ్యమంత్ర
 యేమంత్ర విక్రమం బింద్ర నందన భీమ,
 నకుల తదనుజ సన్దానకంబు

గీ. పరగ నేమంత్ర తేజంబు పవనమిత్ర,
 భానుభవ భానులోచన ప్రథమ కుద్ది
 యతఁడు బుధబంధులోకసన్న తికిఁ దగఁడె
 మంత్రకులహేళి నరసింహమంత్రమాళి.

26

క. సారమలి యా స్పృశింహుఁడు
 వారాళిగభీరుఁ డశులవైభవమున గౌ
 రీరమణి నీశుఁడుం బతె
 నానూధాస్వయ వరించె సక్కుమసాధ్వీక

27

సీ. అశ్రాంతశాంతిదాంత్యతులవ గ్రహముల
 నల యయంధతిసాటి యక్కమాంబ
 కశ్యాపహాపసౌశీల్యలక్షణముల
 నవనిపుత్రి కపోల్కి యక్కమాంబ
 ప్రణతపాతిప్రత్యగ్గుణవైభవంబున
 ననసూయ నెన్నుది యక్కమాంబ
 యతిధిసంతర్పణవ్రతవిధానంబుల
 నన్నపూగకు. జోక యక్కమాంబ

గీ. యనగ లక్ష్మీకటాక్ష వీక్షానులబ్ధ
 సకల సంపత్సమృద్ధిచే జగతి యందుఁ

బొగడిం దగ న స్తనాదికపుత్ర జనని

హరికృపాలంబ సరసయ్య యక్కుమాంబ.

28

చ. అనఘుండు తన్ను సింహవిభుం డాసతి యక్కుమయందుఁ గాంచె ముం

దనుసమవర్తనుం డెగుననంతన ముత్రిశిఖాపతంసమున్

ఘనుం డెగు నేంకల్పాద్రగణకప్రభుసన్నతు వాసహోదరున్

చనువున వానుదక్షిణభుజంబులు వోలె సహాయులై రగన్. 29

చ. ఇనసనుతేజులౌ నృపుల నేలు మహమ్మదుశాసీ యేలు నీ

యెనుబది నాల్గుదగ్గముల నేలిన యేలికి గోలకొండ త

ద్దన నగరస్థలిన్ గరణికం బొనరించుచుం దమ్మమంత్రి యా

జనపతి రమ్మ పామునఁ బ్రసల్ జయవెట్ట గృహస్థు లొననన్. 30

వ. అట్టి వంశంబున మహోన్నతుండైనె పిఠేధాళిగంబు లనుభవించుచు

నుండ నొక్కనాడు.

31

సీ. గపిరోటిరుచి నెంపు తహణింపుమణికిరీ

టంబువాండు సు లలాటంబువాండు

ప్రతి లేక తను నోక భాసిలు నిరిచేరి

జోటివాండు సువర్ణ శాటివాండు

కరుణాసము మించు కిమలాలి వర్షించు,

చూపువాఁ డెనలేని రూపువాండు

పలు వన్నియల మించు దులకించు డామూపు

వింటివాఁ డ్దగ్గంబువంటివాండు

గీ. నగు మొగంబున నెలవంక నవిత మయిన

తిరుమణి ధరించు వాఁ డొక్క దివ్యపురుషుఁ

డెదుట నిలుచుండి నాపేర నీవు నేయు

కావ్య మంకిత మొనరింపు భవ్య సరణి.

32

క. అని పల్కునంతలో మే

ల్కని నలుదిక్కులును గలయఁ గన్దెని స్వప్నం

బునఁ గులదైవము రఘుశతి

నను భవ్యుని జేయ వచ్చినాఁ డను తెలివికా.

33

వ. ఆహా మత్స్యరాకృతసుకృతపరిపాకం బతినుభురరసాస్వాదనంబున

వెగటు పడు నతండు కట్వాన్లుదికంబు రుచి నాను చందంబునఁ

బురాతనప్రాచేతసముఖ్యమహాకవివచస్సుధారసంబులు క్రోలువీనుల

శ్రీ రామభద్రుండును మదీయాల్పసారవాక్యంబు లానుటకు నుత్స

హించె గృతార్థుండ నైతి నని య మ్మహానుభావునకు.

34

షష్ఠ్యంతములు.

క. సుభగనిజపాదు కాఖ్య

ప్రభులంబనభూరిరాజ్య ధరభరతునకు

సభయశరణాగతామర

కుభరతునకు నతులనద్య శోభరితునకు.

1

క. భీకరది క్షుతకరటిఘ

టాకట నిర్భేదచాప టంకారునకున్.

భూకాంతాపేతభా

జాకిరణాకర్మశేషుభ టంకారునకున్.

2

క. ఖలతాటకావిపాటన

బలదర్పితన చ్చూర్షి భావితరక్షుః

కులహింసాకేతునకును

జలనిధివైకుంఠకులితం ♦ సాకేతునకున్.

క. రక్షోగణవిక్షోభణ

దక్షోద్భటబాణధాళం ♦ ధశ్యాహతద్వ

3

గ్రక్షోదివాంధపక్షున

కక్షోగణచోనుదత్స ♦ మాప్రాక్షునకున్.

4

క. శ్రీ మహిశామూర్త్యంబర

భూమిసుతామోగయోగ్యం ♦ భువనాద్భుతరే

ఖామంగళాంగజితసు

త్రామమణిస్తోమనకును ♦ రఘురామునకున్.

5

వ. సమగ్రంబుగా నభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధిగా నభిమతాగ్రసిద్ధిగా
నేరచియింపం బూనిన వైజయంతీనిలాసంబునకుం గథాక్రమం
బెట్టిదనిన.

క థా ప్రా రం భ ము .

శ్రీరంగపుర వర్ణనము.

సీ. నిలిచె నేరాజధానిఁ బడఁగారుహాసను

సజ్జహాల ననంతశయనమూర్తి

చెందె నేకటకంబు నందు సంతత సర్వ

పరిపూర్ణితోఁ ద త్రిపాద్విభూతి

పుట్టి రేపట్టణంబునఁ దృణద్రుమలతా

మూర్తులై తన్నిత్యము కవరులు

ప్రవహించె నేవీటఁ బరిభావిభూతి న
వ్వరజాస్రవంతి కావేరి పేర

గీ. వేదశృంగంబు నోంకారవిగ్రహంబు
వైన శ్రీరంగదివ్యవిమానరాజ
మెచట నివసించె నిల దాని నెన్నఁ దరమె
పూర్వానికరంబు శ్రీరంగపురవరంబు.

సీ. ఆశించు నెపుడు నత్యాసక్తి న మృహో
నటుండు నేనగరిఁ గోణంగి యగుట
వారించు నా గ్వభూవరుఁ డతి ప్రేమ నే
పట్టణంబున మూఁళభావగుణము
కాంక్షించు నింద్రుఁ డుత్కృతతో. నేరాజ
ధానిలోపల నుపాదాన పరత
కామిందు దేవర్షిగుణము లే సెనుఁబ్రోల
శ్వపచపక్షిమృగాదిజంతు వృత్తి

గీ. విరజ కావేరి యై పుట్టి పరిభ గాఁగఁ
బరమపదవల్లభుండు రంగభర్త పేర
నాయకుండుఁ గాఁగఁ వైమంతనగరి తాన
యైన శ్రీరంగపురము శక్యంబె పొగడ.

2

చ రమణఁ జెలంగు నన్నగరి రంగవిమానశిఖాస్తతత్వకుం
భముల నిజధ్వజం బొదువఁ బ్రత్యహమున్ జనుహేళి చూచి డెం
దమున సదా చలించు నను దార్చు రమాపతియే తదేకర
త్నముగ ననంతరత్నత వృధా యనుచుం దదపాస్తలేజుఁడై. 3

ఉ. ఏతటిఁ జంద్రపుష్కుడిని నీతలు వెట్టుచు వేల్పుమాక ను
 స్నాత్వజనాఘముల్ చనెడు చందముఁ దజ్జలజాతభృంగసం
 ఘాతము లుష్పరం బెగయు కైవడియున్ వివరింప నెక్కుతీ
 రై తెలియఁగ రామి నెకయప్పటికిన్ బరికించు యుంక్మతిన్. 4

గీ. సారెసారెఁ జారకర్పూరగంధు
 లాడు కావేదినీటఁ బెం నైన నైరు
 పంటధాన్యంబు లచ్చటఁ బండుఁ గానఁ
 బుడమిలో వడ్లు కర్పూరభోగి లవయ్యె. 5

వ. అందు. 6

సీ. అలికాదికాండంబు లనుగతశ్రీహర్ష
 ధవళోద్ధవపుండ్రపాంధవము నెరప
 పవనాంబుజములు దివ్యప్రబంధానుసం
 ధానవాసనతోడ నంటు నేయఁ
 గంతదేశంబులు కమలాక్షు తులసికా
 మాలికాసాహగ్రీవీల నెరప
 పాహుమాలములు పుంధర్యుదకృపాంచ
 జన్మలాంఛనమైత్రి సంఘటింప

గీ. నాజకంజకభేదమహాభీమజ్ఞ
 దళిలచేతనసంరక్షణావతీగ్న
 విష్ణుపర్యాయమూర్తులై వీట నుండ్రు
 భాగవతు లా త్త విద్యాచుగాగయుతులు 7

సీ. రమణీయతేజోవిరాజులు రాజులు
 పటుపరాక్రమసముద్బటులు భటులు

నిజబలాధరితదిగజములు గజములు

హస్తావేగజితార్కహారు హారులు

వివిధక్రతు స్రీలివిబునులు విబునులు

కవితాలినవమరుక్కవులు కవులు

రతిరాజుకంఠహారమణులు రమణులు

వరధన్యవర్తసుల్ వర్తసులు

గీ. కలిగి కైవల్యఫలదాయకక్షీతిధ్ర

భూమిరుహవల్లి యైన యప్పరమతల్లి

విలయమున నశ్వరము గాక వెలయ నరసి

శాశ్వతంబుగ నేలు నధీశ్వరుండు.

సీ. విలయసన్న్యగ్రోధదశశాయి శాంబరీ

బాలసుండు త్రిలోకపాలకుండు

కమలాకపోలసుండుమపత్తరచనావి

చక్షుణుండు గజేంద్రరక్షుణుండు

వివిధపోడశసహస్రవిలాసినీమనో

రంజనుండు నిశాటభంజనుండు

సనకాదిసంయమిశ్వరలోచనచకోర

చంధిరుండు సుధాభిమందిరుండు

గీ. చరణసీరాజనక్రియాచరణ కలిత

సమఘమాసఖశతమఖప్రముఖదివిజ

రాజకోటిరకోటివిరాజితాబ్జ

రత్నసీరాజితవిభుండు రంగవిభుండు.

గీ. ఆమహాజేవు కరుణాకటాక్షపీతు

ణప్రభావంబు వలన నిజ ప్రబలకు

దురితకోగాపమృత్యువుల్ దొలగి చెలంగు

పుణ్యకమతల్లి క్రిరంగపురమిట్టి.

10

మ. వియదధ్వన్యనుతప్రభూతమహిమన్ విభ్యాతమై తత్త్వరో

భయపార్శ్వంబుల నప్రయత్న పరిభాభావంబునం బొల్చు న

క్షయపుణ్యాకరవారి వారినిధికన్ గారాపుజేవేరి వా

గ్దయితోద్రించకుమరిమంభభవసాక్షాన్నారి కావేరినాన్.

11

క. ఆ సరిదగ్రణి కడఁ బెం

నై సప్తశతార్థస్థిభిధరామరనివహా

వాసంబు మండగుడి యన

భూసురపుర మొకటి వెలయు భూసురపురమై.

12

గీ. ఇందిరాసఖుఁ డెను పేర నందు నుండు

నాదినారాయణుండు లోకైకభర్త

ఘోరికలికాలకలుషాంధకారతతులు

పొగయకుండఁ గృపావృష్టి పరగఁ జేసి.

13

శ. పాఠంపర్యసమాగతద్వయమనుబ్రహ్మజ్ఞా లామ్నాయమా

డామూఘస్ఫుటశేముషీకు లరిషడ్వర్గోద్ధితాతంకధి

క్రాంతస్వాంతులు నిత్యభాగవతకైంకర్యానురక్తుల్ నవ

క్రీరామానుజమూర్తు లష్వరమునన్ శ్రీవైష్ణవాగ్రేసరుల్.

14

విప్రనారాయణుని చరిత్ర.

వ. అందు.

15

సీ. వేదవేదాంగాదివిద్యాప్రవీణుండు

పరతత్త్వవిజానపారగుండు

నిత్యభాగవతార్చనాత్యుత్సుకస్వాంతుః
 డభిలజీవదయాపరైకబుద్ధి
 యతులితకాదశీవ్రతనిత్యశీలుండు
 ద్వాదశవాసగోత్సవవిధాయి
 యగణితశమదమాదిగుణసంపన్నుండు
 త్రిభువనస్తుత్య నిర్నిద్రయశుండు

గీ. వంశపారంపరీలబ్ధవైష్ణవాంక
 పంచసంస్కారవిభవవిభ్రాజమానుః
 దాత్యసన్నిహితాదినారాయణాంఘ్రి
 యుండు నారాయణాంఘ్రియుం డొక గృహపతి. 16

క. ఆ నారాయణు ధర్మపత్నిః బతి సేవాలోలసంశీలతా
 మానప్రోద్ధ్యదగణ్యపుణ్య నసమానోదారశృంగారశీ
 లానిస్సారితవిక్రమోకమహిళాలావణ్య విప్రస్వాను
 శ్రీనీరాకరలక్ష్మీ నెన్నఁ దగు లక్ష్మీనామధేయంబునన్. 17

క. శ్రీ రమ్యత నాలక్ష్మీ
 నారాయణు లుండు మనుజునారీపురుషా
 కారము దాల్చిన లక్ష్మీ
 నారాయణు లని జగజ్జనంబులు వైగడన్. 18

వ ఇ ట్లాదంపతులు కులశీలజనస్తుత్యనిత్యానుమాలదాంపత్యంబులం బ్రవ
 ర్తింపు చుండే సొక్క నాఁడు. 19

సీ. మహనీయ రుద్రాక్షమాలికాశలయంబు
 కరుబోడితలఁ జుట్టుకొన నమర్చి

శ్రవణాక్షిభుగళ్యంగసహిత మై కప్పారు
సారంగచర్త మంసమునఁ బూని
పృథులసాలగ్రామవేటిసహిత మైన
కకపాల కక్షభాగమునఁ దాల్చి
కాసాయకాపేనకలిరమస్కరకంఠ
కుండికల్ చేదోయిఁ గురురుకొల్పి

గీ. యడుగుడుగునకు నారాయణా యటంచు
నరుగుదెంచెఁ నదీయ గేహంబునరును
మాగుకరవృత్తిలనుయాత్ర మహిఁ జరించు
యతివరుం డొక్కరుండు మధ్యాహ్న వేళ, 20

గీ. వచ్చిన యతి ప్రవరునకు వైష్ణవసతి
భిక్షు తెచ్చిన నలఁ దా న్ముగాక్షిఁ జూచి
యెందు ననవల్య భిక్షు నే నంద ననుచు
సెల్లక చనంగ నలని కయ్యుపేద యనియె. 21

వ. మహాత్మా! వైష్ణవగుహంబున దేవప్రాణానంతరంబున నతిభిభాగం
బు విభజించి నాయుంచిన శ్రీవిష్ణుప్రసాదంబుఁ బ్రాకృతాన్నంబు
నుం బోలె నుల్లంఘింపం దగు నే! మీరెఱుంగని ధర్మంబునుం గలదె
యే తగ్గంబు చిత్తంబునకుఁ దెచ్చుకొండనిన నలం దది యట్లకా నిశ్చ
యించి నెమ్మది సమ్మతిలి యమ్మాగుకరంబుఁ దైకొని చనియె నంత న
క్రాంతారత్నంబును యతివాక్యంబు మనంబునకు గునం బైన
భేదంబు నాపాదింపఁ జింతాక్రాంత యై యున్న సమయంబునఁ ద
దీయభర్త చనుదెంచి తన్వనోపైకల్యంబుఁ గాంచి యిదియేమి
కారణం బనిన నయ్యతివ యతివాక్యం బెఱింగించి పతి కీట్లనియె.

కా. దోడ్రా యీ కుల మందు నెంచ దగు సాగుస్తుత్యవంశంబునన్
 బొడ్రత్తుంబునఁ దేజరిల్లు జననంబుం బొందినన్ వేల్పులే
 గిడ్రా పోష్యజనాలి కీమె యను సత్కీర్తిం బ్రదీపించినన్
 గొడ్రా లైన వధూటి జన్మ మది పేర్కో నిష్ఫలం బిమ్మహిన్. 24

గీ. దానధర్మము లెన్ని చందముల నేనిఁ
 దగ నెనర్చినఁ గల్గునే సుగతి జగతి
 సాగలేకకజైదికాచార నియమ
 కలన గలపుత్రులకంబు వలనఁ గాక. 24

గీ. దేహి యని చేయి చాచిన దేహి కిడను
 మనకు భోగింపఁ దగిన జీవన మొసంగి
 నందనానంద మిడఁడాయె నిందిరాధి
 పతికి నపచార మేమి చేసితిమొ కాని. 25

వ. అనిన నయ్యతివకుఁ బతి యిట్లనియె. 26

క. కారణము లేకఁ జెందవు
 ధారుణి నాపదలు సంపదలు నిందులకై
 యూరట పడి సర్వేశ్వరు
 దూఱుట గోరుటయు వలదు తోయజ నయనా. 27

వ. అని నిజకాంత నూఱడించె నారాత్రి వేకువ న య్యిందువదన
 స్వప్నంబున. 28

ఉ. నల్లనిమేను నిల్వతిరునామము పచ్చనిపట్టు నాభిపైఁ
 దెల్లని తమ్మియుం గలుగు దేవుఁడు కుంకుమవన్నె పుల్లు రా

బొల్లని నెక్కి నల్పదేలుపుం గల పువ్వలదండఁ దెచ్చి యు
త్ఫుల్లనిబాంజలిం బిగురుబోడి కొసంగె వెసం గృహమతిన్. 29

మ. కరుణావారిధి శౌరి దివ్యసుమనోగంధోల్లసత్పాల్య మా
దరణం బొప్ప నెసంగి నప్పడె యహో తద్వైజయంత్యంశవి
స్ఫుగణన్ గర్భము దాల్చి పాలైఁగడు సపూబోడి భాస్వద్వ్యతిన్
హరిణాంకప్రతిపత్క శావహన శోభాంచత్ప్రతీచీరుచిన్. 30

మ. ఇట్లు గర్భంబుఁ దాల్చి నవమాసంబులు పరిపూర్ణం దైన యనంతరంబ.

క. మాసంబుల లోపలనే

మాసము దాననియె మున్ను మధఃసూదనుఁ డె

మాసమున నింద్రదార ర

మాసము యష్టవ్యవతి కుమారుం గనియెన్. 32

మ. ఇట్లు జన్మించిన యక్కుమారరత్నంబునకుఁ గ్రమంబున జాతకర్త
నామకరణాది సంస్కారంబు లొనఁగూర్చి విప్రనారాయణాభిధా
నుం జేసి యర్హకాలంబున నుపనీతుం గావించిన యనంతరంబున.

గీ. వేదవేదాంగశాస్త్రాది విద్య లెల్ల

గురుముఖంబునఁ జదివి తత్పరత నతఁడు

విష్ణుపదభక్తులఁ గని నేవించి పుడమి

నెరఁగు మీ పాదరేణువు నేనటంచు. 34

గీ. భక్తులకుఁ దొండరంఘ్రిశబ్దమున కడియు

రేణునకుఁ బొడి యనియు నీరీతి ద్రవిడ

భాషఁ బరగుటఁ జేసి తద్భాషజనము

లతనిఁ దొండరడిప్పొడి యండ్రు భువిని. 35

సీ. సాత్వికత్వము పురుషత వహించిన రీతి

వినయంబు మాత్రిభవిని నట్లు

కరుణ మనుష్యవిగ్రహము దాల్చిన పోల్కి

జ్ఞానంబు సాకార మైన పగిది

సత్యంబు పురుషవేషము ధరించిన లీల

తాల్చి శరీరవంత మగు భాతి

శాంతంబు మానవజన్మ మెత్తిన జాడ

హరిభక్తి తను నైంది నట్టి సరణి

గీ. సకల కళ్యాణగుణగర్వ జలధి యగుచు

వెలయు శ్రీవైష్ణవాచార విమల బుద్ధి

భగవదప్రాక్షరీమంత్ర పరమజప ప

రాయణుం డైన విప్రనారాయణుండు.

8

కృ. వనమాలికాంశమున సం

జనన మగుట వాసనల వశమున నతనికిఁ

వనమాలిక లంబుజలూ

చనునకు నర్పించు బుద్ధి జనియించుటయున్.

9

సీ. భూతనిర్మాణక చాతురి గల్గె గ

ల్పాది నెయ్యది విష్ణుఁ డజున కోసంగ

నజుండు నెద్దాని నిజాత్తజుం డైనట్టి

మనువు ప్రార్థింప సమృతి సొసంగ

మనువు నిత్యాకు వేడిన నేది యొసంగెను

నర్పించె నాతఁ డెయ్యది యయోధ్య

నిత్యోతు పిమ్మట నెద్ది నాఁ బూజించి

జానకీపతి విభీషణున కిచ్చె

గీ. సతఁడు గొనిపోవఁ జంద్రచోళాధిపతికి

నిచ్చిన వఁప్పుఁ దలఁచి వాఁ డేలు చోళ

దేశ మందున నిల్చె సేవివ్యధామ

మట్టి శ్రీరంగధామంబు నందు మిగుల.

38

గీ. ఆదిభోగీంద్ర భోగశయ్యాతలమున

నుభయదేవీనమేతుఁడై యున్న దేవ

దేవుఁ గరుణాపయోధి. రాజీవనాభుఁ

బ్రేమఁ బూజించు నవపుష్పదామకముల.

39

న. ఇట్లు పూజించుదుండ.

40

గీ. పరుల తోఁటల నెరులచే సరుల నెంత

నెంపుగా స్వామికే సమర్పించు చున్న

దీనిచేఁ గూలిమాత్రంబై కాని పూర్ణ

ఫలము రాదని యొక్క యుపాయ మెంచి.

41

క. ఆమహి శ్రీరంగేశ

స్వామికే బడమటఁ గవేరజాతీరమునన్

భూమమటంబై తనరెను.

శ్రీమమటద్వీప మధ్యసీమము నందున్.

42

క. దేవార్చనానిమిత్తము

దా వేటొక తోఁట నేయఁ దలఁచి యతం దా

తావు గృహముల చేతన్

వేవిలి సుత్రభూమి విలువకుఁ గొనియెన్.

43

వ. ఇట్లు గైకొని.

4c

గీ. అది మఱియు మెత్తగా దున్ని యచ్చుఁ గట్టి
 విత్తనా లల్కి యలరుఁ దీవియల యంట్లు
 నాటి కారీపరజము సాంద్రముగఁ జల్లి
 విసువ కేతాన నెత్తుఁ గావేరి నీరు.

4e

క. జాదులు చామంతులు విర

వాదులు పురుషేరు కుంద వాసంతికలుక

గేదంగులు కరవీరము

లాదిగఁ బ్రోదిగను జేసె నా రామంబున్.

4f

గీ. చుట్టు పంచాది వెట్టించి కట్టె నందు

నవకముగ మూడు చేతుల చవికె యొకటి

నేమమునఁ బెంచె ద త్వరోభూమిఁ బరమ

పావనం బైన యొక తులసీవనంబు.

4g

వ. ఇవ్విధంబునఁ బుష్పవాటిఁ బాటించు నతండు,

4h

శా. స్వాధ్యాయంబుఁ బఠించు సాంగకముగా సంధ్యాద్యనుష్ఠానముల్

విధ్యుక్తక్రియ నాచరించుఁ దఱితో వ్రేల్చు న్నృపూతాత్మకడై

మధ్యేరంగశయానమూర్తికిడు సమ్యగభిక్షితో మాళికల్

మధ్యాహ్నంబునఁ గుఱి భిక్షుఁ దనువు న్నాధూకర ప్రక్రియక.

4i

క. ఈరీతిని భైక్షము తను

ధారకముగ నతఁ డనారతము నేకతమ

య్యా రామముఁ బోషించును

భూరి సముత్సుకత శిశువుఁ బోషించు గతిక.

5c

క. శ్రీధర సేవారతుఁ డెగు
నా ధరణీసురుని తోడ నలరించుట కై
సాధుగతి వచ్చెనో యన
మాధవుఁ డేతెంచె వనరమాధవుఁ డంతఁ.

51

మధుమాన వర్ణనము.

సీ. మదన ప్రతాపాగ్ని మంజరుల్ వోలె లే
నూవులఁ జిగురుజొంపములు పైలిచె
నసమాయుధని కీర్తి యెసఁగు కైవడి మల్లి
కాకుంజములను మొగ్గులు దనర్చె
స్మరగజకన్ధచామరము లై పున్నాగ
ములఁ బ్రసూన గుళచ్ఛములు ఘటిల్లె
బలజాస్త్ర బలరేణువులు నాఁగ సంఘెంక
గమి మరుద్ధత పరాగములు నెరసె

గీ. గుసుమబాణాసనానీరఘోపమాణ
కాహళీశంఖతుత్తుంభికల తెఱంగుఁ
దాల్చె నామని యన మహాధ్వని నుదార
కీరకలకంఠసమదభృంగీకులంబు.

52

సీ. అంగజాఘాతాంతరంగజాయాకాంత
ఘోరవాయవ్యకింకారుతములు
జరదురంగమపరిస్ఫురదుపహ్వరగిరి
వైవరసంచాకనిర్భీరుతములు

స్తరసమీకి స్వీన్న సరసకాంతోత్పన్న
 భూరిఘర్తాంభశ్చరారుతములు
 పథికమద్దన మహారథికమ స్థానహా
 యోరుపీగహారచారుతములు

గీ. హారిగలి సంచరించె గాజేరికాప్ర

తీరసారసకమలకల్పారమముద
 సారసారశ్యసంభారభారవహన
 మార పరిచారసుగుహాసహారుతములు.

53

వ. అప్పడు వన్యాభిరామంబులు, వర్ధితయామంబులు, వాచాలకుక
 పికస్తోమంబులు, వలమానభృంగంబులు, వాహ్యోలిఖహగదనంగం
 బులు, వర్ధిష్ఠమలయపవనానంబులు, వర్జితబాతిప్రమానంబులు, వాసిత
 శీతలాంభంబులు, వల్లత్పరాగధూసరంబులు నైన యవ్యాసగంబుల
 యందు.

54

క. దివమును రేలును నధికో

త్సవమున నవైవ్యష్టవావతంసము వికస
 న్నవమాలికాది సుమముల
 నవమాలిక లిందిరాధినాథున కొనంగుకొ

55

గీ. పాటలాది సుగంధపుష్పప్రకరము

లామని సృజించె శ్రీరంగధామమునను
 శ్లోమపుష్పంబు లలరింతు నే నటంచు
 వచ్చెనో యన వేసవి వచ్చె నంత.

56

గ్రీష్మర్తు వర్ణనము.

నీ. చండభానుడు కక్కసముఁ జేసి మున్ను దా
 మహికిచ్చు నష్టము మరలఁ గొనియె
 వాంఛాము లైన వసుధాగళశముల్
 శిశిలంగమార్తుల శిశుము లెక్కె-
 న్నసమందోముల పానీయమంధంబులు
 వేస నట్టి గట్టుక శ్రేణి దోలఁగ
 భుజి నెల్ల జనుల దప్పలు మాన్పు తక్రంబు
 దా దప్పగొని నీళ్ళు ద్రావఁ జొచ్చె

గీ. హయండు కైలాసపథగసాధాగ్ర వసతి
 విడిచి ముచూలతలమున వేళమించె
 సుతనిజదీక్షితాచనూకృతనికాశ్ర
 మాము లగు నట్టి గ్రీష్మవాసరము లందు.

57

మ. నవధూతీప్రవితానధూనతి నానాదిక్ష్మమై భానువై
 ధవధూతాతతవారెపూత మగున బృత్ పేసవి న్వాసవి
 యవధూసాధశిఖావశావళుల నాత్యం బాడఁ జేయుకొదివికొ
 వవధూమధ్వజవహ్యమానగహనోద్యద్భీమధూమచ్ఛటల్.

58

ఉ. వేసఁగి వెట్టఁ గ్రాఁగి పృథ్వితల మంతయు వేడిమంగలం
 లై నెకలేనఁ బ్రాణినివహంబులు లాజలువోలఁ బ్రేలఁగా
 నాసమయంబునకొ శరణమై యొక కొందఱుఁ బ్రోచె ధాత్రిపై
 నానవపాకించిదవశాబ్దముభీషచకుంభశైత్యముల్.

59

వ. తత్కాలంబున.

60

క. శ్రీరంగవిభుని సేవకు
సౌరంగన లవనిఁ బణ్యసతు లైతో నా
మారాంగబలము లై తగు
వారాంగన లుండ్రు రంగవసతి ససంఖ్యల్.

61

దేవదేవి చరిత్రము.

సీ. వలరాజు శృంగారవనములోఁ గ్రొమ్మావి
కందర్పమాయలమందుఁ గ్రోవి
చిత్తజన్మఁడు విట్టశ్రేణి కిచ్చిన యీవి
మవనుసామ్రాజ్యసంపదలతీవి
కమలాతనూజరాగరసంపునడబావి
జలజాన్తులైకైంపునన్న కావి
పుష్పకేతనువలపులయేటినడదీవి
శంబరారాతియాజ్ఞనపుటీవి

గీ. దాని సౌందర్యమున కీ విధాత్మస్పృహ
సరి సమం బీడు బో డెన్న సతులు గలరె
పచ్చవిల్కానితో నల్లి వచ్చి రంగ
భూవసతి నున్న రతిదేవి దేవదేవి.

62

గీ. అనుచు హిమశైలసేతుమధ్యమునఁ గల్గు
ధాత్రిజను లెల్ల వినుతింపఁ బాత్ర మయ్యె
విటమృగాభేటపర్యటద్విషమబాణ
ము క్తమాయాకురంగి యమౌహనాంగి.

63

గీ. ఆతరుణి యక్క బహుస్మత్యగీతవాద్య
కళలనెన్నిక్క వలరాజుకంచుఘక్క

ధర సహి ప్రతి దాని సౌందర్యమునకు
మహితశృంగారరసవేణి మధురవాణి.

64

గీ. అరి నయ్యక్కయును జెలియలును నృత్త
గీతవాద్యనిరూఢిఁ బ్రఖ్యాత మైన
మేళ మొనరించుకొని ప్రాథి మెఱసి చోళ
పథునిఁ జోళాధిపతిఁ గాందు వేడ్కఁ గలిగి.

65

గీ. కాంచి రయ్యింతు లంభోధికాంచినమణి
కొప్పమాణిక్య మను పోల్కి కొప్పదాని
దంభదైతేయపంభిమద్దనకపద్ద
మండలీఖండవిధునుధామధర మధుర

66

శీ. వేదకాన్తప్రరాణపహితనానకళా
త్రేణి పారాయణతోణిసురము
ప్రథనమర్జయరిపూ న్నధనపితృతశౌర్య
నాన్యసామాన్యరాజన్యవరము
వాణిజ్యకృషి పశుత్రాణ నిర్మలధర్మ
జీవకాధనికోరుభూవిసరము
జన్మప్రభృత్యగ్రజన్మసమ్రాసాతి
భిప్రసుజ్ఞానశూద్రప్రకరము

గీ. నిరతసేవాగతాధీష్టధరణిపాల
తతినివాసార్థభర్తని ర్నితనవీన
జీవగుణిసౌధయూధశోభావిరాజ
మానశాఖానగర మమ్మహానగరము

67

గీ. అట్టి మధురానగరముఁ దొయ్యలులు చేరి

వెనుఁ బ్రవేశంబొనర్చి య వ్వేళవాటి

గోత్రపాలికపడిది వైకొని వసించి

గంత నరుణాంగుడును బచ్చిమాద్రుఁ డరిసె.

68

ఉ. రాగము నిండె సంతఁ దిమిరంబును బర్వె ననంతరంబ తా

రాగణ ముల్లసిల్లె నట రాజొడవెం దరువారఁ జంద్రికా

భోగము సాఁగెఁ బిమ్మల బుభుక్షుఁ డీరఁ జకోరపజ్జీకికె

జాగరణంబొనర్చెఁ బటుసాంద్ర ముదాతర లై కుముద్వతుల్.

69

క. ఈవిధమున నయ్యామన

తీవైభవ మొప్పు మిగుల దృష్టించుచు ని

ద్రావశత శయ్యకుం జను

కైవడి రేరాజు గ్రంథగట్టున కరిగెకె.

70

ఉ. ఆమెండ దూర్పు తెల్లనగు సంతనె సుక్రండు దోఁచెఁ దాళకల్

చాయలఁ జిల్లగింజ లయి గాతె పదాయుధకోటి కొక్కుతో

లోయని మ్రోసె నద్దమునకు న్నలి యె శశి తాతె సంజకెం

పాయితమయ్యెఁ బ్రాని నుదయాచలమెక్కిఁ బయోజబంధుడెకె.

వ అంత మేల్కొంచి సమయోచితకృత్యంబులు దీర్చి.

72

సీ. ముఖమజ్జన మొనర్చి నఖరేఖ రేఖగాఁ

గమ్మకస్తూరినామమ్మఁ దీర్చి

నునుపుగాఁ దట్టు పుస్తన దుప్పి పువ్వుదం

డల తోడఁ గోరకొప్పలు ఘటించి

సొమ్ముల సొమ్ముల నెమ్మేనులకు వింత

యందంబుగాఁ దావిగంద మలఁది

పాపదరంగు పైచైచన్నియలఁ గల్గు

కలివెంపుమణుఁగఁజల్పులు ధరించి

గీ. కష్టకృతదాపి చికిలి వాగా లొసంగ

నెడనకత్తెలు తెలునామమకుపు లొసంగ

నందియలు మ్రోయ నాసాని కరుగుదెంచి

దిండు లల కంఠుపట్టుంపుడును లనంగ.

73

క. భూమణుఁడు కొలుపెచ్చి హ

జాఁమ్మున నుండునట్టి సమయ మెఱిగి యె

యాశ్రయన సభినవశృం

గాఁంబులు మెఱయఁ జని ప్రకల్పర విఱిగె.

74

మ. విఘటించాన్యలు గాంచి రున్న తపలద్యోచీనముద్యద్విలా

సమరాంఘల్లవజేతుసామదానద్విద్యక్షీరసి

ధనునికానచిత్తు కన్నరకనారాజత్కటిస్సారవి

శృభరాక్షణవత్తుదక్షిణభుజవ్యాశేంద్రుఁ జోశేంద్రునికె

75

న. కని వసంతసమయ వికస్వరవికస్వరమానురీరమానురీనిరాఘాటచా

టువాగైఖిరీసుధాసారంబు తత్సభాగాఁంబున దైవారఁ గైవా

రంబుఁ గావించి తదీయ నిర్దేశంబున నుచితప్రదేశంబున నాసీనలై,

చ సవరని వీణైఁ గైకొని భుజంబున నొండొక కాయయు న్నిజాం

కవనతి నెక్కు కాయయుఁ దగం బొసంగించిన రెంటి సందునం

గువలయపత్ర సేత్రకుచకుంభము పొల్చుధృతోత్తరీయ మై

గవిసెనతోడికాయగమకంబునఁ ద త్సదృశోజ్జ్వలకృతికె.

77

సీ. శ్రవణసంఘమదంబు నంధించి మునువేల

మృదురీతి వై దీఁగె మెఱుంగు నేయు

శ్రుతులు విజ్ఞోదైవచోఁ దంత్రి బిగువుగాఁ
 బీడించి గిటగిట బిరుడఁ దిప్పఁ
 గోటనూనంబుగాఁ బాటలోపలఁ కేలఁ
 జిటిసెట తాలంబుఘటన నడుపుఁ
 బరగించు నప్పటప్పటికిని గద్దెవై
 గంటసం బైన క్రేగఁటిచూపు

గీ. పాసఁగి నిజహస్తములను నింపాలయఁ జిత్ర
 భంగి వినిపించు గీతప్రబంధతతులు
 చేతనాచేతనములు సంగ్రహిం గరఁగఁ
 జంచలేక్షణ వీణ వాయించు నపుడు.

7.

క. ఏణాయతనోచన స
 ప్రాణాయతచిత్రగాత్రపాంచాలిక యై
 వాణియ యీరూపో యన
 వీణియ వాయించె నొగిఁ బ్రవీణత మెఱచుక.

7

వ. అంత నమృహికాంతుం డెంతయు సంతసిల్లి యయ్యింతులకుఁ గూఁ
 గూచలూసంగి విడుదుల కనిపిన నమృగురవాణి యిట్లనియె.

8

ఉ. బాలిక రంగశాయిగుడిపాత్ర స్వపాలవరేణ్య నీవు మా
 పాలికి రంగశాయివి కృపామతి నానతి యిమ్ము మాపునం
 గేలికి స్మృత్తుమన్న స్మృపకేసరి యట్ల యొసంగ భూమిభృ
 న్నాళికిఁ గేలు మోడ్చి చని మాపటికొల్వన నావిలాసినుల్.

8

వ. నర్తనసన్నాహంబునకు ననుకూలం బైన మేళంబుతోఁ జనుదెం
 స్వపాలునిం గాంచి నిజోచితస్థానంబున నిలిచిన.

8.

చ. ఆరుదగ వాద్యపెద్య బిరు దందిన వాదనకారు లత్తతీ
 స్థగములు రెండు నొక్కసరిగా మురజంబులు ముట్టి దిమ్మన
 మైరయంగఁ జేసి కాంస్యరవము ల్సెలగ న్నియతావధాను లై
 సరి వినిపించి రుక్తగతిఁ జంచుపుటాదిమముఖ్యతాళముల్. 83

వ. అంఁ. 84

క. రంజితపదమండరక
 శింజితము సెలంగ రంగసీమ నిలచి పు
 స్పంజలియు వసుమతీపతి
 కంజలియు నొనర్చె సభ్యు లభినుతి సేయన్. 85

క. లాలసమీరకిశోరక
 లాలసవిహృతక్రియాచలాచలదీప
 జ్వాలిక పోలిక నిలచె
 న్బాలిక నృత్యాదిదత్సభాగారమునకె. 86

వ. ఇట్లు నిలచి. 87

మహాస్రగధ. తవణింపక మువ్వరం బై తవణిమలహరుల్లాకితాడంబరస్సూ
 ర్తి విజృంభింపంగ రంగోర్విని బిరుదు పచారించి రచ్చాటుకారుల్
 హవుదప్పా పాత్రరాయా యహహ బలిబలీ యంచుఁ బెల్లెచ్చరింపన్
 రవలి స్మర్తించెఁ గాంస్యరవ మురజముఖారావభావానువృత్తికె

సీ. నాగస్వరంబు గానము భుజంగియుఁ బోలె
 గీతమంగళము నంగీకరించి

హస్తవిన్యాసప్రశస్తవిభ్రమముల

నయ మొప్పు నర్థాభినయముఁ జూపి

వివిధవీక్షణవిలాసవిచిత్రనటనలఁ

బాటించి భావంబు తేటపఱచి

చరణచూపురహస్యంబుననినాదంబులఁ

దాశమాసము దీపితంబుఁ జేసి

గీ. లాస్య మొనరించె నక్కమలాస్య యపుడు

కోపుకోపున దొర లెల్ల దోపు లానఁగ

నాయకుఁడు బాపురే బాపురే యటంచుఁ

గట్టుములు నైఁడికోర బాగాలు సంప.

89

క. అంత.

90

నీ. సవ్యహస్తం బగ్ధచంద్రాభినయముతోఁ

గౌ సంతి కటితటిఁ గదియఁ జేర్చి

కొనగోళ్ళ నుదుటఁ గ్రమ్మిన వెంజెమట మాటి

మాటికిఁ దెగించి పో మీఁటికొనుచుఁ

జనుకట్టు విప్పుఁ జుట్టును ఘనస్తవకాంతి

జల్లించి యుగమునై వెల్లి విరియఁ

గోపఘూర్జిత మైన కొదమ నాగము వోలె

నలఁత నిట్టూర్పు లందంద నిగుడ

గీ. నలస వళితంబు లైన కటాక్షవీక్ష

జాంచలంబులు యువఛైర్య కంచుకములు

చించి చీకాకు పఱచి విసంచుఁ జేసె

రామన గ్ధనకేలి విరామవేశ.

91

మ. అపు డాచోళవసుంధరాధిపతి నానానర్మభూషాంబరా

ది పదార్థప్రకరంబు త్యాగఘృహిగా దీనారము లేవ్వియునూ

టపదాఱుం గృహచేసి పంపినఁ బ్రహ్మష్టస్వాంతలై కాంత లా
స్మృతిం గేలు మొగిడ్చి వీడుకొని నిర్విద్రప్రయాణంబులన్. 92

గీ. నీశుక్రముఁ జేర కచ్చి త న్నికటభూమి
విపులతగ మైన యొక చటపెటపేసేడ
నెండకడి శాంత నుగు చాక నుండి చచ్చుట
నచట దమలోన ముచ్చట లాడుకొనుచు. 93

ఆశ్వాసాంతము.

చ. తగనిమలీన ! తీనవసుధాసునందన జీవమాయతో
ధరణ భరణ ! కిణసుధామ పునఃపరిపూరణోదితా
పమితపుష్ప ! పుష్పజననజన ! భంజన బద్ధకంకణ
స్ఫురదభుజాగ్ర ! జాగ్రదవబోధసుఖామృత సింధుబాంధవా. 94

కి. వివిధకరీటిత పదస
ల్లవసేవానిత భరత లక్ష్మణ శత్రు)
ఘ్న పిభీషణ రవినందన
సకనబ యువ రాక్షసా ప్తపరివారజనా. 95

మూలినీవృత్తము.

దశరథకులదీపా ♦ తథ్యపథ్యానులాపా
విశదగుణకలాపా ♦ వేదనేద్యస్వరూపా
యశరణగణగోపా ♦ హవ్యవాహప్రతాపా
సశరశరధిచాపా ♦ సాగరోత్పన్న కోపా. 96

గద్య.

ఇది శ్రీమదాపస్తంబనూత్ర భారద్వాజగోత్రపవిత్ర
 శ్రీరామచంద్రకరుణాతరంగితవైభవ సారంగు నృసింహ
 మంత్రితనూభవ పరిచిత భగవద్భాగవతకైంకర్య
 విధాన తమ్మయాభిధానప్రణీతం బైన
 వైజయంతీవిలాసం బను మహా
 ప్రబంధంబు నందుఁ
 బ్రథమాశ్వాసము

వైజయంతీవిలాసము.

(విప్రనారాయణచరిత్రము)

ద్వితీయాశ్వాసము.

క శ్రీమదయోధ్యాపురపీ

ధీమానుష విగ్రహోపతీ తాశ్రిత లో

కామితఫలదాయక సౌ

త్రామణ ధరణీరుహేంద్ర కఘకులచంద్రా.

1

వ. అవధరింపు మంత్ర బ్రౌద్ధ చల్ల నగుటయు మేళంబు సాగం బనిచి
యారామ లా రామలక్ష్మీప్రియాళు లగు ప్రియాళులు నవంధ్య సౌ
గంధ్యవాసిత సమీరణంబు లగు సమీరణంబులు ననవరత మునువ్రత
సర్వకీనర్తన భేలనాగరంబు లగు నాగరంబులును నవనీతల సురసాలం
బు లగు రసాలంబులును నతిప్యథులసలాపహాసితవనితాలికుచంబులగు
లికుచంబులును నమృతమయూఖశేఖరస్వీకృతమాలంబులగు తమాలం
బులును నార్యాకేహోధ్యాపూజ నవమాలిక లగు నవమాలికలును సం
గనానకగర్జపూరంబు లగు కర్జపూరంబులును నాత్మీయకుసుమమాలి
కా వికాసోపమాన మేరువు లగు నమేరువులును నభినవప్రసూన దా
మవ్యామోహిత యువకులంబు లగు వసులంబులును నాదియైన మేది

నీరుహంబుల భాసుమంతుని కిరణంబులందు బ్రవేశంబు చేక త్రైలో
కృత్యైత్రయాత్రాసమారంభ విజృంభమాణ సేనాదంబులతోంబరారి సు
హృద్యానం బగు నుద్యానంబు నవలోకించుచు జని చని. 2

సీ. అనిమిషాధీను నందన వనంబును బోలె
మందార కల్పద్రు మహిత మగుచు
బాణవైరికుమారు తూణీరమును బోలె
నవపుష్పకాండ సనాథ మగుచు
వనజనాభుని సుదర్శనచక్రమును బోలె
దివ్యబృందావనోద్దీప్త మగుచు
గగనగంగాలరంగప్రవాహము వోలె
నవరశామృత ఫలోదార మగుచు

గీ. త్రాసనివ్యవధాముఖాబ్జమును బోలె
జారుతర కీర మధువాక్ష్మచార మగుచు
నలరు న విప్రనారాయణార్య పుష్ప
వాటి సంకల్పభవ పటవాసవేటి. 3

న. కాంచి యందు బ్రవేశించి తన్మధ్యప్రదేశంబున. 4
దేవదేవీమధురవాణులు విప్రనారాయణుడర్పించుట.

సీ. ప్రతిమాస వసనముండిత మైన మస్తంబు
వెడతల దూలాడు పిల్ల సిగయ
దులసి నెత్తమిపూసల గొప్ప పేరులు
విపులంధ్రములైన శ్రేణు జెవులు

నడువీధి గల నిల్వ నామంబు పట్టెలు
 శోభితం బగు తిరుమాళ్ళ రేఖ
 పెన్నాలి త్రాటఁ గీల్కొన్న కాపీనంబు
 విత్తవంపు నీర్కావి వేస్తుకలుచు

గీ. గలిగి పద్మాసంస్థుడై కన్ను మోడ్చి
 భగవదాధానైక తల్పిత మన్న
 శ్రీమ దష్టతరీమంత్ర చింతనా ప
 గాయణం దైన విప్రనారాయణుండు.

5

వ ఇ ట్లున్న.

6

క. కాంచి యనుష్ఠానము ముగి
 యించి యురుగునట్టివేళ నెదుట నిలిచి యా
 చంచలబోచన లతనికే
 గించిద్దూరమునఁ జే మొగిచి మ్రొక్కుటయున్.

7

క. చందురుఁ గను నరవిందము
 చందంబున మోము వంచి సంయమికుల సం
 క్రందనుఁ డారామద్రుమ
 బృందము నడుచుక్కి నపు డుపేక్షం జనుఁడున్.

8

వ. అప్పు డద్దేవదేవి యగ్రజ కిట్లనియె.

9

ఉ. మ్రొక్కిన నెవ్వ రే మనఁడు మో మటు నెట్టుక చక్కఁ బోయెనీ
 డిక్కును జూడఁ డాయె నొక దీవనమాటయు నాడఁ డాయె వీఁ
 డెక్కడి వైష్ణవుండు మన మేటికి మ్రొక్కితి మిచ్చ యక్కటా
 నెక్కొని నెట్టిబుద్ధి మయి నిద్దుర వోయిన వాని కాళ్ళకున్.

1

వ. అని యిట్లు నిరాకరించి పలుకు న ద్వేషదేవిం గనుంగొని మధురవాణి
యిట్లనియె. 11

ఉ. చూచిన నేమి నీవలను చూడక యుండిన నేమి పూజ్యులం
జూచిన భక్తి మొక్కుటయె శోభన మీతఁడు బ్రాహ్మణుండు ధా
త్రీచరులందు బ్రాహ్మణుండు దేవుండు దేవుండు నీవు మొక్కినన్
జూచునొ పల్కునో యటుల ను మ్మితఁడు న్నరసీరుహాననా. 12

ఆ. బ్రహ్మచర్యమును జపంబు నభ్యయనంబు
హరిదినోపవాస మచ్యుతాంశ్మి
చింతనముఁ దదీయ సేవాసురక్తియు
సుదతి జగతి నితని సామ్య సుమ్య. 13

మ. లలనా యీతఁ డశోకవృక్షము రసాలంబు స్త్రియాశంబు వా
విలియుం బొన్నయు బొట్టుగు న్నెగడక్రోపణ్ గోఁగుసంపెంగనిం
దులఁ బోషింపఁడు దోహదంబునకు నింతు ల్వత్తు రన్యంక ని
ర్మల మింతిం తన వచ్చునే యితని వైరాగ్యంబు భావింపగన్. 14

వ. అనిన మంద స్థిత సుందర వదనారవిందయై యయ్యిందువదన యగ్ర
జ క్కినియె. 15

చ. ప్రకటజితేంద్రియుల్ ధరఁ బరాశర కాశకు లంతవారు శ్రీ
లకు వకు లంతకంటె మిగులం దృఢమై మగకచ్చ బిగ్గఁ గ
టుకొనఁగ నీతఁ డెంత కుకుడో హనుమంతుడో భీష్ముడో వినా
యకుడో తలంచుకో సరసిజాయతలోచన నెమ్మనరబునన్. 16

క. ఈనిష్ఠ లింతి తారస
మైనందాఁకయునె నూ సదాచారి యటం

తే నశ్చివ గాకాయు నను

మౌనిజన విడంబనములు మన మెఱుంగనివే.

17

క. ఇటువంటియ్యలె కారా

చిటుకు మనక యుండ నుదెచ్చికటివేళకొ

ఘటచేటివటు లై యి

క్కుటకంబునఁ దిరుగువారు కంజదశాక్షి

18

గీ. కదసి చూడఁ ఘోరికబ్రహ్మచర్యంబు

పంగళాజపంబు పిల్లిశీల

మజగరోపవాస ములబకధ్యానంబు

నక్కవివరము మిట్టి నయము లెల్ల.

19

సీ ముగ్ధేంద్రవదనలముఖి. లాసములకు

జిగురుఁబోడులపచ్చాశ్లేషములకు

మహిళాజనంబులమధురభాషలకును

వనిలెనిశ్వాసవాసనలకు

గలకంకకంఠులకలికిచూపులకును

బొటలగంధులపొటలకును

మత్తేభయానలమందహాసములకు

మగువలవా లెఱుమధువులకును

గీ. నంగనలపాదహస్తవిన్యాసములకు

వెంటఁ బరువెత్తు మునివనవృక్షతతులు

విషయసౌఖ్యస్వరూపవివేకి ధైవ

నరుడు వసుడౌట యేమి యచ్చెరువు జగతి.

20

క. కిలికించితరసపూగముఁ

జిలికించి కటాక్షవీక్షచే నలి నాతుల్

తిలికించిచూచినప్పుడు

పులికించక నరులదేహములు లోహములే.

21

శా. శ్రీరంగేశునకు న్నదా యితఁడు పూచేరుల్ సమర్పించు టా

హారార్థం బగుఁ గాని పూని సహజం జాదేవతాభక్తిఁ గా

దారామంబునఁ గూలి కెవ్వ రిటు నేయం బంచిరో యీయప

స్మారభ్రాంతిమదాత్తుశీలి యననే సమ్యగ్వచోవైఖరిక.

22

వ. అనినఁ జెలియలికి నప్పు యిట్లనియె

23

శా. నీరేజాయతనేత్ర నిందితముగా నీవాడిన న్నీదు జి

హ్వరంగంబున నున్న శారద యసత్యం బాడఁగా నేర్చునే

స్మారభ్రాంతిమదంబు లేదితని కెంచన్ ధాత్రిఁ గాఁగా నప

స్మారభ్రాంతిమదాత్తుఁ డంచుఁ బలికె న్నమ్యగ్వచోవైఖరిక.

24

వ. నావుడు నద్దేవదేవి కనుంగొని.

25

గీ. నిర్జితేంద్రియుండు నిస్సాపరుం డంచు

నప్పు సారెసారె జెప్పె దీవు

నీనిఁ బ్రతిని చెఱిచి విటుఁ జేసి తెచ్చిన

గలదె పందె మనినఁ గాంత పలికె.

26

క. నీవే కా దిప్పురిలో

నేవేశ్యాపుత్రు యైన నీతని విటునిం

గావింపఁ జాలె నేనియ

నావేశ్యకు నీళ్ళుఁ గట్టియలు నే మోతుక.

27

ద్వితీయాశ్వాసము.

39.

గ. జగన్ దేవదేవ యిష్టనియె.

28

గీ. అష్టనా నీకు నేన గట్టియలను నీళ్లు
నెలల మోచిన గాని నా కెక్క లేదు
నిన్ను బనిగొనగా నాకు నీతి కాదు
నేను పన్నిద మొకటి గావెంపు మనిన.

29

క. నీ పీఠైష్ఠ్యపు విటునిం

గానంచిన లంకెతనపుగడన విడిచెదన్

గావెంప లేక యుండిన

నీవు నివ్వడిచెదవె యనిన నెలకతుక యొప్పెన్.

30

క. తరుణీమణు లిరువురు నీ

కరణిం బన్నిదము నుడివి క్రమ్మట తీలా

సరణిం బురికిం జేరిరి

పురణియుఁ బశ్చిమపయోధిదరికి న్నేరెన్.

31

సూర్యాస్తమయ వర్ణనము.

క. వెరిగినచీకటి తనుఁ గని

మురిగి యరిగి వరుణునగరుఁ జొచ్చిన దానిన్

బారిఁ గొన వెంబడిఁ దానును

నిరిగినక్రియ నినుఁడు గ్రుంకె నపరాంబుధిలోన్.

32

గీ. ధాత్రి దినరాజు విడిచి పాతాళమునను

జనుచు వేలంబు వెలుంగఁ జేసిన వెలుంగు

చాయ నెఱసంజ యొప్పె దదీయధూను
పటలమును బోలె జిమ్మచీకటులు మించె. 33

గీ. అంబరారణ్యమునఁ బ్రవృద్ధంబు లైన
ఘోరతిమిరతమాలధూమీరుహముల
దట్టముగ నల్లకొని పూచి నట్టి మొల్ల
విరులు నాఁ బొల్పె దార లయ్యిరుల యందు. 34

గీ. వెట్టిచెఱకుఁగోలవింటిబద్దకు మల్లె
తీవె నారిఁ జేసి భవభవుఁడు
తఱుదు పువ్వుఁబోండ్ల వెఱచోటు లుమ్మెత్త
విరులతూపు లేసి మరులు కొలిపె. 35

వ. ఆ సమయంబున. 36

చ. పరువడి జారకామినులపల్కులు జారులకుం దదీయవా
క్సరణులు జారకాంతలకు సమ్మతిగా వినుపింపుచుంబారిం
బారి నుభయానురాగరసపోషణు లై వెస నిందు నందునుకొ
దిరుగుదు రాసుక్రొవులగతిం బురవీధుల శంభశీసతుల్. 37

ఉ. కుట్టనికానివేశములు గోష్ఠతలంబులు తత్కరీషపుం
దెట్టెలు పాడుగోడలు నదీనదనంబులు నిష్కటంబులుకొ
గట్టికటీరము ల్పసులగాడిమఱుంగులు గుళ్ళపంచలు
నట్టనియిండ్లు జారరతికార్యసమాచరణైకసిద్ధికికొ. 38

వ. తత్ప్రదేశములందు. 39

మ. అనుగంధాంగవిలేపనం బసఖదంతాంకం బతాంబూల మ
ప్రసవాలంకరణం బనుక్తమణితారావం బశయ్యాతలం
బసుఖస్వాస మబంధనైపుణ మసంప్రాప్తాంగ సంతాశనం
బసిధారాటము నైన జాతకతికృత్యం బత్తటీస్వర్తిలైకై 40

మ. తన్నలై యేలినవారి నిత్యగృహకృత్యం బంతయుం దీర్చి తే
శునవో నిండ్లకు కచ్చునప్పటికిఁ జెక్కుల్ రూకలున్ రెండుమూ
డు పెడెనాపలు పోకలూని విడివాటున్గోడెలై తత్కుటీ
భవప్రాంగబసీమఁ ద్రిమృదుమ రంభఃకుంభచేటీపిటుల్. 41

క. ఆతటిఁ బ్రహ్లాదనమ
స్వీతం బై కుకలయంబు విలసిల్లె నమ
వోయిత సతూపటలుం డై
శీతాంకుడు పొడిచె నాగసింహుండు పోలెకై. 42

గీ. దితిదరక్తాయాస్పసింహద్యమూర్తిఁ
బోలి యొప్పారె బొడుపుఁ గెంపున వినుండు
శద్విశాలాంకతలదైత్యతనువు వోలె
లాంఛనం బొప్పె నమ్మండలంబు నందు. 43

చ. అనిమిషమండలీవిరచితాగ్రధునీసలిలాభేషేచనం
బున విమలాంగుఁ డౌ స్పహరిహోల్కి సుధాకిరణం డనంతరం
బునఁ దెలు పొందె దత్సలిలపూరము రోదసిఁ బిక్కిటిల్లెనో.
యన బలితంపువెన్నెల లబాండవిభాగము నిండె నత్తటికై. 44.

సీ. చెలువ గట్టిన చీర మొలఁ గొంతుఁ గట్టి యా
సగము నై వల్లెవాటుగ నమర్చి

పనిఁ బూని రేక దిద్దికనొప్పముల నంటఁ
 గమ్మతావులకదంబమ్ము నలఁది
 నీలగా నూరునోర్కూలభాగమ్ములు
 వాసిండుగోపజవాద్రిఁ దుడిచి
 తమరాక ప్రియల కెంతయు దొల విసరాఁ బి
 సాళించుకొట్టుపాగాలు మెట్టి

గీ. చుట్టుపువ్వులసిగలు కస్తూరిబొట్లు

సందితాయెతులును జెంపగందములును

గలిగి సవయస్కు లగు కోడైకాండ్రఁ గూడి

విటులు విహరింతు రప్పటి వేళనొటి.

4.

వ. మఱియును.

4

నీ. అలకము ల్కూటి యోదలఁబాగఁ జూట్టి మై

నడ్డకట్టురుమాలుగుడ్డఁ గట్టి

చెవుల కమ్మలపల్లఁ జవుకట్టు మేలినీ

లాలపోగులతోళ్ళు గీలుకొల్పి

యరచట్ట దొడిగి మై నడ్డంబు దిగటంబు

వలిపెదుప్పటి వల్లెనాటు వేసి

నిటలభాగము నందు నిడుసోగ తీరుగా

మల్లెపూమొగ్గనామంబు దీర్చి

గీ. ద్రవిడపరిచారకులు వోలెఁ దరుణవేళన్

లడపములు పూనిరాఁ గొంద టవ్వెలంది

వెన్నెలల నారజపుఁబీకవన్నె లలరఁ

గంతుగురుపల్లకీసేవ గాంతు రందు.

4.

ఉ. కొండలు సహ్యాబాహుకొమలనైకతవేదికావలిం
 గొండలు గంధ్రకాంతమణిపట్టిమకేలిగృహంగణంబులం
 గొండలు మండిగోపరికపపురిపాలితవృక్షవాటికా
 శిందముల నృగోజసుఖిలీలలఁ దేలిరి వాఁ లత్తటికై. 48

ఉ. శూరుపు తెల్లవాఁతె శశి తోయధిపాశకుఁ జేరె వెన్నెల
 భారతతోనఁ జూతెఁ గుముదంబులు నిద్రలఁ గూరె జక్కవత్
 గేగఁ బ్రసూనసాయకునికి నృని దీతె దిగంతరంబులం
 నారెఁ జకోరిసంఘము యదారత మీతెను సాంధ్యరాగముల్. 49

చ. అంత. 50

సూర్యోదయ వర్ణనము.

మ|| ప్ర. ఉదయంతో జీధరాధ్యాప్యపి తపిశితభుగ్గోధయాధాగ్రహోద్య
 త్ప్రవనత్తాదేవదత్తాగ్ర్యజలకులిశసంఘాతపాతక్షత్రా
 జ్యుదవ స్తంజేహదేహక్షగదురుతర క్తప్రభామండలీకుం
 డుదయించెఁ భాస్కరుండత్యుడుఫరిబృహస్పద్యోతశోభాకరుండై.

క. అప్పుడు. 52

గీ. విప్రనారాయణార్యుని విటునిఁ జేసి
 తెత్తు నని పంత మాడినదేవదేవి
 కనకమణిభూసుణుసుగంధగంధమాల్య
 సుసట్యంకార మెడలించి కపటలీల 53

దేవదేవి విప్రనారాయణుకడ కేగుట.

సీ. నడిముక్కుమీఁద సన్నపునాభినామంబు
 నడుసు మంజలికావినిడుదరేఖ

యలఁబీనుల విచ్చుటాకులదుద్దులు
 సిగవేసి ముడిచిన చిన్నితులుముఁ
 జనుదోయి నిజీయఁ గట్టిన చుట్టుపయ్యెద
 క్రొత్త దోమిన దంతకోరకములు
 త్రికముపై నెగఁగట్టు దిగఁగట్టు దువ్వల్వ
 నేలపై జీరాడువ్రేలుఁ గచ్చ

గీ. కంఠపాశ్వర్థులు సగంబు గానిపించు
 తులసితామరపూసల వలుదనరులు
 పూని నిక్కంపుదాసరి సానివోలె
 విప్రనారాయణారామవీధిఁ జొచ్చి 54

వ. తదీయ మధ్యప్రదేశంబునందు. 55

క. అమ్మగవ గనుంగొనియెకై
 ముమ్మగముగఁ బట్టెనామములు మేనెల్లం
 గ్రమ్మికొన నుట్టిబెట్టిన
 గుమ్మడికాయయును బోలెఁ గూర్చున్న తనికై. 56

గీ. విప్రనారాయణుని మాల్యవిరచనావ్య
 సనపరాయణుఁ జూచి యచ్చటనె పుడమి
 నుదురు సోకఁగ మ్రొక్కి యయ్యెదట మోహుఁ
 గేలితో నున్న వెడదాసురాలిఁ జూచి. 57

క. ఎయ్యది కుల మెయ్యది నెల
 వెయ్యది నీ నామధేయ మిచ్చోటికి రా

నెయ్యది ప్రస్తుత మనినం

దొయ్యలి యా బ్రహ్మచారితో నిట్లనియెన్.

58

చ. అకలుష మైన తాపక వనాశ్రమభూమికి శంక లేక హీ

నకులుల కెట్లు రాఁ దగు మనంబున నుంచకుఁ డట్టి దేను కూ

ద్రగులముదాన నందును వితంతునుగా నెకరింతు దాసిఁ గా

నెకమగనానిఁ గాను దగు లాం దెద లేదు తనంతమానిసిన్.

59

సీ. ధర వగ్గముల కెల్ల గురువు బ్రాహ్మణుఁ డని

యఖిలప్రతులు బల్కు నదియ కాదు

బ్రహ్మని ర్నితమైన పరమధర్మము శూద్ర

జాతికి బ్రాహ్మణ చరణసేవ

యట్టి బ్రాహ్మణులందు హరిభక్తులు త్రిలోక

పావను లాహరి భక్తులందు

వైష్ణవు ల్లునులు శ్రీవైష్ణవజనులందు,

విజితేంద్రియుండు శ్రీవిష్ణుమూర్తి

గీ. యిన్ని గుణములు గణులెంప నిపుడు స్వామి

వలనఁ గల వని మీతిరువడిఘోశ

యింప వచ్చితి నను గటాక్షింపు స్వామి

నాథ యెవ్వరు లేని యనాథ ననిన.

60

ఆ. తల్లి దండ్రీ యన్న దమ్ము లెవ్వరు లేక

యొంటి మింటి నుండి యుట్టిపడితె

యింతి యింతకాల మెందుంటివి విరక్తి

కిని నిమిత్త మేమి యొనరఁ జెప్పును

61

వ నావుడు నయ్యతివ యిట్లనియె.

62

శా. స్వామి యే మని విన్నవించు నతికష్టంబైన నాజన్మ మీ
 భూమి నేనై బడినట్టిపాట్లు పునకంబుల్ నూకరంబు ల్సహా
 గా మున్ పడ్డదిలేదు మీరనగ సాక్షాద్రంగ నానుండు గో
 ద్దో మీముందఱఁ జెప్పినకొ దొలఁగు మద్దోషంబు నిశ్శేషమై. 6:

ప. ఆకర్ణింపుము.

సీ. వెలయు నేనీడు నిగ్గలధర్మమహిమచే
 ధాత్రి సత్యవ్రతక్షేత్ర మనఁగఁ
 బ్రవహించె నెందు వేదవతి వేరింబు బ్రహ్మ
 దేవునింబి సరస్వతీస్రవంతి
 కావించె నెచట నిష్కామధీమహితుడై
 హరిగురించి విరించి యధ్వరంబుఁ
 జవి నూచె నెన్నోట సహనాన్ని హుతమహా
 హుతిహవిస్సార మజ్జోదయండు

శీ. కటకమాత్రంబై యది విశంకటజలగ్ర
 హగ్రహణవిగ్రహాయస్త హస్తీవరద
 చిరదయావాల మోక్షులక్షీవిశాల
 కటితటీనూత్న కళ్యాణకాంచి కాంచి

ప. అందు.

సీ. కలహంస కర్పూర కలిక పద్మావతి
 మందారవల్లిరి మధురవాణి
 సౌందర్యలహరి పుష్పసుగంధి చిత్రాంగి
 కాంచనమాలిక కనకశేఖ

రాజమోహని కడమానస్వతి సుశీల

మదనాభిరామ మన్మథకథారి

మంజుభాషిణి భానుమతి సహితలికరయి

కానుమంజరి చంద్రకళ యశంగ

గీ. భూసుసలిలాగ్ని సకనార్కసోమకామ

విధిసుధాసమునితటిద్వియధమ ద్ద్య

సనిత లగః సచ్చగలకును జననమొంది

వాసతు బుంధు సోశృంగారవతులు.

67

గీ. అందు నొకవారసతిపుత్రి నై జనించి

వృద్ధి బొందితి దేవదేవి యను పేర

సభ్యసించితి బాల్యంబు నందు నృత్య

వాద్యసంగీతసాహిత్యవిద్య తెల్ల.

68

మ. ఎలమన్ శైశవయాశనాంతరవయోహేలావిలాసంబు మై

సలమన్ గన్గెని జ్యోత్యు లిచ్చిన శుభోదంచన్మహార్తంబునన్

శైలిమిన్ భూసురవృద్ధబాంధవజనాశీర్వాదపూర్వంబుగా

దలిమం బెక్కంగఁ జేసె దల్లి నను సుద్యసోదమ తల్లియై.

69

క. క్రొన్న నట్టిండు నా కను

సన్నల వర్తిల్లు మరతసామ్రాజ్యగతిం

గన్నె టికంబుల వలపుల

మన్నె టికం బెటిగి విటుల మహి నే గొందున్.

70

ఉ. సంతజనాభు హస్తిగిరిభర్త భజింపగ వచ్చి నాకు నా

తేంకణకొంకణద్రవిడదేశపుపాలకు లంటుకొందు తె

కంకణముద్రికాళి కయి కానుక లిచ్చి వసించు రింట నా
యంకణభూమి బల్లకులు నందలముల్ పడిగాఁపు లుండఁగన్. 71

ఉ. కిట్టున సుందోకళ్ళు తమకే తమకే పిలు పంచు బైపయిన్
గొట్టెలు పాడిపైరములు కోకలు రూకలు ముందుముందుగా
వట్టుగ నిచ్చి వచ్చి తలవాకిలిఁ గాతురు రాతిరిం బగల్
గుట్టవయస్సుమల్లరపుఁగోడెలు పైరికరాట్కుమారకుల్. 72

గీ. వైష్ణవోత్తమ మీవంటివారి యెదుట
నాత్మసంస్తుతి నీతిగా దైనవినుము
నాఁటి దినముల యందు మన్నదిరమున
సంతతంబును గనకవర్షంబు గురియు. 73

గీ. అట్టిగడన విడిచి యవని భిక్షావృత్తి
నేల తిరిగె దంటి వేని వినుము
నలువస్పృష్టి గలుగు కులములలో నెల్లఁ
గాకులంబు లంజికాశులంబు. 74

సీ. అర్థప్రమోషణాం త్తంబు చిత్తంబు
బహుమృషాభాషణాభ్యసన రసన
యాజన్మపశ్యోహరములు కరములు
ప్రచురహేయాశనభక్షికుక్షి
సంతతాన్యాయప్రచార మాచారంబు
మతకంపుమాయలమనువు తనువు
నకలవర్ణోచ్చిష్టనదనంబు వదనంబు
వితతమతర్కాభివృద్ధి బుద్ధి

గీ. అంగజన్మాధిగ గడుపుబ్బినట్టి విటుల
యా త్తజలపూరముల తెట్టు వల్లపట్టు
హేయభాజన మెన్నిట నెన్ని చూడ
వేశ్యజన్మంబు జన్మమే విప్రవర్య !

15

చ. ఎటు గణపింప యోజనము ! లేబడికోటులు భూమి దీనిలో
నటు తుహినాచలేంద్రమున కవ్వలి వన్నియు దేవభూములే
యిటు హిమనేతుమధ్యమున నెందులఁ దాఁ బరికించి చూచినన్
విటులకు సత్యశౌచములు వేశ్యకు నేమము లే దొకింతయున్.

16

ఉ. ఒక్కని బిల్వనంపి మఱియొక్కనిచేతఁ బసిండిఁ బట్టి వే
ఱొక్కనియింటి కేఁగుచు మఱొక్కని నానడుచక్కినొక్కచోఁ
బొక్కుచునుండి కూడ భ్రమఁ బొంది విటుల్ దెలియంగ లేరు గా
కెక్కడి సత్య మేడవల నెక్కడి నేమము వారకాంతకున్.

17

అ. మమత మూఢవిటులు బ్రమతు రింతియె కాక
వెలపాలంతి కెందు వలపు గలదె
సజ్జ గలిగె నేని తజ్జాతి వలపును
జాతివలపు నెక్కరీతి దలఁప.

18

ఉ. మేఠలు మాంసముం జమురు మెత్తనియన్నము గట్టి పెర్వునున్
బూఁతలుఁ గంధముల్ కపురమున్ మృగనాభియుఁ గాక వేశ్యకున్
మేఠలు పూఁత లన్నవి గణింపఁగ మందులె తారు మందులై
చేఠలు కూచిమారములు నేయుదు రింతియ కాక దుర్విటుల్.

19

క. సద్యోవశీకరణజన
హృద్యశుభాకారవిభవ మెన్నఁగ నేలా?
ప్రద్యముఁ డైనవాడే

ప్రద్యమ్నుడు జగతి వారభామల కెందున్

(0

చ. తలనిలువర్థ మిచ్చినను దాము కులస్థులు కాని హీనులన్
 బిలువ మటన్ నేనుములు భేషజముల్ వెలయాండు పిల్లులే
 కులజుల నైన మున్ను తమకుం బ్రకృతంబుగ నిచ్చు నట్టి గో
 వెల కధికంబు నెక్క యరవీసము కాసును జేలి కిచ్చినన్. 81

క. ఆపల్కు లాఱకించినఁ

దీపాల్కుచుఁ గురియుఁ గమ్మదేనియసోనల్

లోపలఁ బరికించిన నీ

లోపల సదృశములు వారయోషాతతికిన్.

82

గీ. అవల గోవట్టి యెంతరే యైన నిద్ర

గూతుఁ బోనీదు పోకాకు గొలుకు కొఱకు

నాఁ డవశ్యంబుఁ బిలిపించు ననుపు విటులఁ

దల్లి యల్లుండ్రపెడబూచి ధనపిశాచి

83

నీ. మునుపు జంగాలఁ జేసిన భుజంగులఁ గన్న

గర్జించి శునకమై కఱువ వచ్చుఁ

బెట్టాకించుక తీసి కట్టైనఁ బట్టిచే

దట్టించు విటునిఁ గందర్పు నైనఁ

బాదదక్షిణచేతఁ బడినఁ దజ్జామాతఁ

బ్రణుతించు విటశిఖామణి యటంచు

ధనవంతుఁ డైన మెత్తనివాఁడు చేరెనా

పుత్రిక కొప్పించుఁ బోటివిటులఁ

గీ. బయిసిమాలించుఁ దన పిన్నవయసు నాఁటి

పడుపుసుద్దులు దలపెట్టి పాఠజోలి

నోరు విడివడ్డ బచ్చిబూతే రచించు

వివిధమాయామయోపేత వేశ్యమాత.

84

శా. ఏవేశ స్మృతి యేముహూర్తమున మాయల్ చొచ్చినాడో మనో

భావజ్ఞాం డయి సర్వము న్నడుపు నాబంగారుకాశ్యయ్య జే

జే వెయ్యేడులు రాజ్యమేలు మనుచుకొ జేమోడ్చు నీరీతి మా

యావాదంబులచే ధనం బొలుచు వేశ్యమాత జామాతలకొ.

85

ఉ. ఈ విట రమ్మ పొమ్మనుట యే గుఱు తింఱియ కాక మాకు నీ

యీవు లదేమి గుఱు విడెమే పదిలచ్చిలు వద్దటంటిమా

దేవరచిత్తవృత్తి యొక తీరయి యుండు నిదేమటంచు మి

ధ్యావినయోక్తుల నిట్టులయగ్ధము లొల్తురు వారకామినుల్

86

గీ. అనఘ వేశ్యవిడంబ వర్తనము లెన్న

నిసుకపాతఱ యీబోలి యేల త్రవ్వ

న ప్పడుపుఁ గూటివై ననహ్యత జనించి

నామనసు రోసినట్టి చందంబు వినుము.

87

క. ఆరోహిణి నవరోహిణి

నే రతి రవ డుల్లి విలువ పొచ్చులుగా బం

గారములును దారములు న

పారములుగనే గడించు పర్యాయమునకొ.

88

మ. ఒకయేకాదశనాటి రేయి సములై యున్నట్టి రోజెట్టువే

డుకకాండ్రెవ్వరు రామి బల్లవుఁ డొకండుకొ లేక లోఁగ్రాగి శ

య్యకడ న్నిల్వ సహింప కిల్వెడలి యాతాయాతరీతి న్ననో

వికలత్వంబున వాడవాడల విటాన్వేషంబుఁ గావించుచుకొ.

89

ఉ. ఆనిశ వేశ విష్ణు భవనాంగణ మంటపవేదిక న్సుఖా

సీనత నుండి జాగరము సేయు శుభీజను లర్థదీప్తిగా
భూనుతలీల భాగవతముం బఠియింపఁగ నందుఁ బింగళా
ఖ్యానము వింటి నంటిన యథావలీ యెల్లను బోవ వీనులకై. 90

క. అదివిని వేశ్యాభవ మి

ట్టిదెకా యని విరతి పుట్టె డెందంబున బె
ట్టిద మగు నర్థాదన క
ప్ర దురాశాపాశముం దటాంబున నూడెకై. 91

క. ఆవేశ్య నాకు గురువుగ

నే వేశ్యాత్వంబు మాని యేకాకిని నై
శ్రీవేంకటపురుషోత్తమ
దేవాయతనాది దివ్యదేశములందుకై. 92

సీ. ప్రద్యుమ్న జనక ధర్మస్థాపకత్వమె

సంతతంబు నిజకులాచారముగను

పద్మనాభద్వయోపరి దివ్యనామమే

యనిశంబు జిహ్వ కభ్యాసముగను

జలయహంబక చిహ్నములె సంతతంబును

బాహుమూలముల కాభరణములుగ

భగవద్విలాస వైభవమె యశ్రాంతంబు

నంతరంగంబున కాష్ఠగాఁగ

సీ. నవిరళ భుజంగశయన సేవాసురక్తి

చిత్తమున హాటకాంబర చింతనంబె

కాని తక్కినవాని ధగ్గఱఁగఁ బోక

భాగవతముద్ర మెంటి నిప్పొట నుండి. 93

మ. అకలంకస్థితి నాటసుండియును శూద్రాన్నంబు వర్జించి మా
ధుకరప్రక్రియ బ్రాహ్మణాన్న మె భుజింతులై లేనిచో సజ్జన
ప్రకరాగాగములందుఁ జేయుదు స్వయంపాకంబు శ్రీరంగశా
యి కృప న్వేళ్యే దినంబు లీకరణి స్వామి నేటిపర్యంతముకొ. 94

గీ. వారసతులైన యీసీమవారివలెనె
మోడి మానిసి నైన నేగోడు లేదు
జిహ్వ నాల్గచ్చరాలు నేర్చిన కతాన
పడుపుఁ గూటికి మనసు గొల్పక యితైతి. 95

క. అని వనిత యివ్విధంబునఁ
దనకులశీలములఁ దెల్పు చానిని వేశ్యం
గనఁగా నెఱింగి మనంబున
ననుమానము నైడమి వైష్ణవాగ్రణి యనియెన్. 96

క. ఇమ్ముల వేశ్యాసహవా
సమ్ములు శ్రీవైష్ణవులకుఁ జందం బగునే
నుమ్మావల నేమందుఁగొ
కొమ్మ యీలోకు లెంచుకొమ్మ దీనిన్. 97

ఉ. కాకులు రావిపండ్లుదిని క్రక్క శిలామయ దేవమందిరా
నీకములందు రావులు జనించును సజ్జనచిత్తవృత్తి య
వ్యాకులలీల తాలిగుడివంటిది లోకములోన వేశ్యలుం
గాకులవంటివార లటుగానఁ బ్రమాదము చేరనిచ్చినన్. 98

వ. అనిని నవ్వేదవేదికి దేవదేవి యిట్లనియె. 99

ఉ. ఎందఱి కనఁ గొంగొసఁగి యెందఱి కెనను బాస దప్పి మె

నెందఱు రోతనేత లపు డేగలిఁ జేసిన నిచ్చుగించుచున్
డెందము తాయగాఁ గొని గడించిన కష్టపు లంజకూడు నా
కిందక రోసి వచ్చితి సహించునె క్రక్కినకూడుఁ గ్రమ్మఱన్. 100

క. భోగేచ్చ నాకుఁ గల్గిన
నీగలిఁ జరియింప నేటి కింటనె యున్న
స్వాగదె మున్నిట విటసం
భోగము గంతలకుఁ దగిన భొంతలులేవే. 101

క. నామనసు రోసి విటిగిన
దీమెయి నీమనసు రోయకే విటిగిన దిం
దేమిటికి శంక పడ ధా
త్రీమండలిఁ బాలు విటిగి తే పెరుగగనె. 102

క. వినవే సామెత మును తన
మనసు పదిల మైన లంజెమందిరమున నై
నను గాపుర ముండఁగ నగు
ననఁగను నిట్లాడ నీకు నగునె మహాత్మా. 103

వ. అని యిట్లోప్పవడం జెప్పిన నప్పులుకులు విని యతండు తనమనంబున.
గీ. రూపమునఁ గుంటి గాదు కురూప గాదు

వారసలి యై గడించు నీవయసు నందు
దేశమున భైక్ష మెత్తుకో దీని కేల
మనసు గట్టి విరక్తిఁ బొందినది గాక. 105

విప్రనారాయణుఁడు దేవదేవి దాస్యం బంగీకరించుట.

గీ. దాస్యవృత్తికి నిటువంటి దానిఁ జేర్చు
కొనఁ గొదువలేదు వలదు పొమ్మనఁగ నేల

- యిది యదృచ్ఛాప్తలాభమై యొదవఁ దోట
పనికిఁ జేవోడు వాచోడు పాటుపడును. 106
- క. బరవసముతోడఁ బని కొ
క్కరుడను బారలంగ నీపె గలిగె సహాయం
బిరువురము నైన రంగే
శ్వరు కైంకర్యంబు నిర్విచారత సాగున్. 107
- వ. అని తలంచి యమైలతఁ కిట్లనియె. 108
- గీ. నెలత సుకుమార మైనది నీదు మేను
తోటపని సేయునెడఁ బసాపాటు మాధు
కరము మాతోడిలంకె నీకరణి నుండ
నోవుదే యన్న సతనిక య్యువిద యనియె. 109
- గీ. అనఘ బాత్యభిమాన దేహాభిమాన
లేశములు దాసురాలికి లేవు మాధు
కరము నలవాటె మీవంటి ఘనులు దిద్దు
పనులు సేయుటకంటె శుభంబు గలదె. 110
- నీ మా నెక్క నేరసు గాని పువ్వులుగోయ
దండలు గట్ట వింతలుగ నేర్తు
నేత మెత్తగ నేర నింతియ కాని నే
గట్టిగా నీర్తశ్శఁ గట్ట నేర్తు
ధరణి గుద్దలి వట్టి త్రవ్వ నొక్కటి నేరఁ
గాని నే మశ్శచ్చుఁ గట్ట నేర్తు
బరవసంబునఁ జేనిపని నేరఁ గాని నే
నింటిలోపలి పను లెల్ల నేరు

గీ. బుద్ధి మతిఁ జెప్పి స్వాములు దిద్దుకొనిన
 నేపనికి నైన దాసురా లోపఁ గలదు
 అర్థి మాటలు రంగేళుఁ డైన నిన్నుఁ
 గూర్చి వచ్చితిఁ గరుణ నీ దేర్చు నన్ను.

111

నీ. నిర్వాణరాజధానికి నేగువారికిఁ
 జక్కని త్రోవ యాచార్య సేవ
 విరజానదీ సముత్తరణంబునకు మనో
 జవమైన నావ యాచార్య సేవ
 త్రిజగజ్జనులకు సతీపతిన్వాయమై
 చాగిన త్రోవ యాచార్య సేవ
 అజానహతులను విజానులను జేయు
 సంజీవితీవ యాచార్య సేవ

గీ. యాశ్రయించిన వారల కర్థి నిచ్చు
 విష్ణుసాలోక్య సారూప్య వివిధదివ్య
 భోగసామ్రాజ్య వైభవాభోగ మహిమ
 శాశ్వతం బైన తేవ యాచార్య సేవ.

112

గీ. అనిశ మాచార్య సేవ గల్గిన జనులకు
 దేవభూదేవ తీర్థసంసేవ లేల
 అనిశ మాచార్య సేవ గల్గని జనులకు
 దేవభూదేవ తీర్థసంసేవ లేల.

113

గీ. అనుచు శ్రీవైష్ణవకథా రహస్యధర్మ
 మార్యు లెన్నుటఁజేసి యాచార్యబుద్ధి
 మిమ్ము సేవింప వచ్చితి నెమ్మి వెరవుఁ

- గఱపి పనిఁ గొను మెద నఱమఱులేక. 114
- క. తిరుకట్టెనేవఁ జేసెదఁ
దిరుమాళిహ నలికి పూసి తీర్చెద మ్రుగ్గుల్
తిరువంజనంబుఁ దీర్చెదఁ
దిరుపుట్టము లులికి వేగఁ దెచ్చెద దినముకా. 115
- క. అన విని యతఁ డవ్వనితం
గని యప్పలమలమ నలరి కామిని రంగే
ఘని కైంకర్యము చేకొని
మన మిరవుగఁ జేయుదము సమంచితభక్తికా. 116
- ఆ. అని తదీయదాస్య మంగీకరించె న
ద్వానరయ్య యచట నా సరోజ
లోచనయును ప్రానిలోఁ జేప చొచ్చిన
గలిఁ బ్రవేశ మంది ప్రతిదినంబు. 117
- ప. ఇట్లు సుచరించుచు నతనికి నయ్యతివ యి ట్లనియె. 118
- క. భరలో మాఱట రంగే
శ్వరుఁడవు దాసులకు నీవ సంతతముకా దే
వర కైంకర్యము మన్నభ
గురు కైంకర్యంబు దీనఁ గొదవయె నాకున్. 119
- సీ. ఆరుణోదయంబున కట మున్న మేల్కొంచి
నది కేగి యాచమనంబుఁ దీర్చి
మజ్జనం బాడి నామము జూదుకొని యాత్మ
వస్త్రంబు నతని దోవతియు నులికి
తిరువంజనముఁ జేసి తిరుమాళ్ళ! కనపూడ్చి

యలికి మ్రుగ్గులు వెట్టి యతఁడు మేలు

కని వచ్చునపుడు గన్గెని వందన మొనర్చి

యాచరణీయ కృత్యంబు లడిగి

గీ. యతఁ డనుష్ఠాన మొనరించి యరుగుదెంచు

వేళ కారామవాటిఁ గ్రొవ్విరులు గోసి

సరులు దండలుఁ గావించి సజ్జనించి

యతని ముందట నుంచు నిట్లగునె యంచు.

120

గీ. మెలపుతోఁ జెట్ల పాదులఁ గలుపుఁ దీయు

నెమ్మి దోహద ధూపధూమమ్ము లిడును

సందెప్రాద్దై నఁ గసవూడ్చు మందిరమునఁ

దిరువళకు వెట్టు నెరపు రాతిరులు దాఁచు.

121

గీ. ధాన్యముష్టి గులా మెత్తి దాన నిత్య

మేకతంబునఁ దా స్వయంపాక మాచ

రించి సాపాటు సేయుదు నంచు నతని

మొఱుగి తనయింటికేగి ముమ్మఱు భుజించు.

122

ఆ. చెఱుగు మాసినపుడు మఱుంగున మూన్నాళ్ళు

సెదిగి యుండి నాలవ దివసమున

సెరులు పోయునట్టి యుదకంబునను తీర్థ

మాడి పిదపఁ దీర్థ మాడు నదిని

123

వ. అంత

124

గీ. తోయజానన యన్న పానీయములకు

నాస పడ కిట్లు వెలలేని దాసియగుచు

నెనసి పనులెల్లఁ జేయఁ గన్గొని కృపాప

రాయణుండైన విప్రనారాయణుండు.

125

సీ. ఏ బసాపడి తోట కేతెంచు నందాకఁ

బనిసేయఁ దాఁ బసాపడనుబోదు

నేఁ జేతఁ బని వట్టి తేఁ జూచి ముందుగాఁ

దానందుకొను నెడల్ దాచుకొనదు

నే మేల్కనకమున్ను తా మేలుకొని దేహ

శుద్ధియై తిరుమాళ్ళ శుద్ధి చేయు

నే నిద్రఁ బోవుదాకా నిద్రఁ బోవదే

పనిఁజెప్పశోయని పాయకుండు

గీ. విరతిమై నింట వేవుర విడిచివచ్చి

తోట పనిపాటు కొదిగి నాతోఁబ్రయాస

పడుచు నున్నది పరదేశి పడుచుదీని

సాఁకకున్న నుపేక్షాపచార మొదవు

126

వ. అని తలంచి యద్దేవదేవిం గనుంగొని.

127

చ. లలనరొ యెందు నీవిక గులామునకుం జన వద్దు మాకు ని

చ్చలు పెరుమాళ్ళకోవెలఁ బ్రసాదముకట్టడి సాగివచ్చు నా

తలియప్రసాద మీవు సతతంబుఁ బసాపడుమన్న మ్రొక్కి య

మైలఁతుక స్వామి చిత్త మని మేకొనియెన్ ముదితాంత రంగయై.

వ. అంత సవ్వప్రనారాయణుండు.

129

గీ తనకుఁ గోవెలపడి ప్రసాదము నిరంత

రంబుగా సాగి వచ్చు శ్రీరంగ విభుని

పశ్యేరంబు ప్రసాదంబు ప్రతిదినంబు

ప్రాద్దుప్రాద్దున రేచుమాపులును దెచ్చి

130

క. కూరలు నన్నముఁ దిరుప

జ్యోరముఁ బచ్చళ్ళుఁ దిరుకజామధు మధురా

హారములు నవ్యధూటికిఁ

జొరుచి ముప్పుటలును బసాపడఁ బెట్టుకొ.

181

ఆ. రాసు మాధుకరము మానక యెప్పటి

యట్లు వైష్ణవాలయముల కరిగి

రంగవసతిఁ దిరువరంగంబై కోవెల

యనుచు భిక్షు మెత్తుకొని భుజించు.

182

ఉ. ముద్దియయుకొ సదా యతనిఁ మ్రోలఁ బిఱిందికడకొ గలంకులు

బ్రో దొకచాయ వర్తిలుచుఁ బూవిలుకాని ప్రయోగభూతమై

యెద్దెసయుం బ్రవేశమున కించుక యేనియు సందులేమిఁ బె

ల్లాదిక రంధ్ర మారయుచు నుండఁ దదేకపరాయణస్థితికొ. 183

సీ. మూఁపుపైఁ గురులు క్రొమ్ముడి నేయు నొకవేళ

నొకవేళఁ జెంపకొ ప్పొరంగ దిద్దు

వెలి నాభి దోప నీవి సడల్చు నొకవేళ

నొకవేళఁ గంచుకం బూడ్చి తొడుగుఁ

దొకతొక నాడు ముద్దులమాటు లొకవేళ

సొకవేళఁ బ్రాథోక్తు లొనర నెరపు

వలిపెంబుఁ గట్టుఁ బావడ లేక యొకవేళ

నొకవేళఁ బయ్యెద నోర చేయుఁ

గీ. గదిసి వీనులు సొక్కఁ జొక్కముగఁ బల్కు

మెయ్య మెయ్యన సంగీత మొక్కవేళ

నకియ యస్థలిత బ్రహ్మచారి యైన
జైష్ణవోత్తము మ్రోల లావణ్యలీల.

184

వ. ఇష్టిధంబున.

185

క. వటునూనస సుత్రేత్రముఁ

గృటిలాలకచేష్టితముల గుద్దలిఁ గొని యి
ట్టు పొదుచేసి మోహపు
వటుబీజము మరుఁడునాటి వర్ధిలఁ జేసెన్.

186

క. విహికసౌఖ్యంబుల ని

ర్హాహం డగవటుని కత్తరుణి సద్దాస్య
స్నేహం బలిపరిచయమున
మోహంబై బుద్ధి చలనముం జేయటయున్.

187

సీ. ఆకాంక్ష యెప్పు జేయక చూచు ననిశంబుఁ

దలఁపు చేతనె తృప్తిఁ గొలుపు మదికి
వనజాక్షి కొంగు సోకిన మేను గరుడాల్చు
మొగము విప్లవం జేయు మగువ నగిన
నర్థి నెయ్యనఁ గోర్కి నడుగ నుద్యోగించు
నడుగఁ బాలమి నేటి కనుచుమానుఁ
జెలి పల్కు మెచ్చి కోయిలపల్కు దూషించు
నభరంబుమధువున కానఁ జెందు

గీ. శిరసువైఁ జేనుఁ బాడగన్నఁ జేరఁ బోయి

హింస నేయకు మని చేతి కిచ్చుఁ దిగిచి
లేస్తయత నొంది కలికి చేతలవై హరిప
రాయణుం డైన విప్రనారాయణుండు.

188

కా. ఆ విప్రోత్తము వజ్రపంజర నిభంబై నిశ్చలంబైన స
 ద్భావం బంగస సాహచర్యగుణ సంపర్కంబునన్ లోహమై
 గ్రావంబై దృఢదారువై తరుణవృక్షంబై ఫలప్రాయమై
 పూవై తన్నకరందమై కరంజు బోబో నీళ్ళకుం బల్చునై. 139

గీ. గారడ ద్రావిన మీనుసంగతి మనోజ
 వేదన నతండు పొరలఁ దన్నియు నెఱింగి
 తన వలకుఁ జేరెఁ బో బోడిదాస రనుచు
 డెందమునఁ జాల సంతస మందె నంత. 140

వర్ష రువర్ష నము.

గీ. రంగవిభునకు విప్రనారాయణుండు
 చేయు తోమాలికలకుఁ జాంపేయకములు
 వేసవి యొసంగ నని మొగ ల్విరు లాసంగ
 మతిఁ దలంచెను తరువాలి ఋతు వనంగ. 141

సీ. చాతకప్రజ పిపాసావ్రతోద్యాపనా
 కార్యనిర్వాహకాచార్యపరుండు
 భూపురంధ్రీ గ్రీష్మతాపజ్వరప్రణా
 శన రసౌషధ చికిత్సావిదుండు
 మహనీయ భూమిభృద్భూవిహారిమయూర
 సందోహ నటనదీక్షాగురుండు
 శతపత్ర మిత్రాపహృత జగజ్జీవన
 ప్రత్యర్ఘ్యక్రియా ప్రథితదాత

గీ. మొనసి నీరంధ్ర బంధురామోఘ మేఘు
 జాతసంజాత వృష్టిసంఘాత వాఙ్మప

భూత భూతు శీతల వాతపాత

నాస్తూర్నాగమంబు వర్నాగమంబు.

142

గీ. ఆన మాయస్స లీక పోతేని యనుచు

ధరణీపంపున దొలుకారుతరువుకాడు

నింగి గుడి వ్రాసి యాగిన భంగి నపుడు

చండకరుఁ డుండెఁ బరివేషమండలమున.

143

వ. అంత.

144

శా పార్థక్యాఖిలది క్తటిత్వటుతటప్రద్యోతవిద్యోతితా

న్యర్థోగ్రాశనిపాతజాతఘనగర్జాడంబరవ్యాప్తి న

త్యర్థంబున్ ధరణీజనంబు చకితం బై యర్జునః ఫల్గునః

పార్థః కృష్ణ యనన్ ధర్మిన్ దోరఁగెన్ బ్రత్యగ్రవాల్మీందువుల్.

క. కటవెట తొటతొట రాలెడు

సొటపొట చినుకుల ధర్మిని పొడ నట్లువడన్

సొటసొట నాకట సోలుచు

దటతట పడు చాతకముల దైన్యము వాసెన్.

146

శా. అంభోదప్రకరంబు లత్తటి సముద్యదీర్ఘ నిరాత సం

గంభాఘాతవిభగ్న దిబ్బగ కఠోరగ్రావ ఖండావలీ

దంభాంభశ్చరవాహినీకలుషపాథశ్శుంభదంభోళులై

కుంభద్రోణము గాఁగ వానఁ గురిసెన్ ఘోరాంబు ధారాకృతిన్.

క. తోరము లగు నవ్వర్షా

వారములం దొక్కనాఁ డవతితధారా

సారంబు పయోధరముల్

ఘోరంబుగఁ గురిసె ముసురుకొని నిశదాకన్.

148

క. ఆనిశవేళఁ దన చవిక

లోని చిటుతయరుఁగు నై నిలోలత వటుఁడున్

వానపయిఁ జిలుక వాకిటి

తీనియనైఁ జేరి దేవదేవియు నుండెన్.

149

శా. యానోదాశివిశేషణోదితద్భగంతారుణ్యతారుణ్యవ

ద్వైదేహీవరణద్రురక్షణధనుర్వాదిత్రవాదిత్రయీ

శైదంపత్యపిధానవానగరిమా సర్వజ్ఞ పాదానతా

ర్వాదిత్యగతా సురేశ్వర నివాసా రక్షసారక్షమా.

150

క. అలఘూకృత గుహభక్త్య

త్కలితాంగ హృదంగకమలతరణివిధానా

ఫలముఖకలితసుముక్తా

ఫలదంబునిదాన! దీనభక్తాధీనా!

151

మాలినీవృత్తము. అనుజస్మృతశరాసా యాశ్రితాపన్నిరాసా

మనుజకనకవాసా మంజుసాకేతవాసా

యనుస్మృతనిజదాసా యగ్నకార్యానువాసా

యనుపమదరహాసా యాతుభిచ్ఛంద్రహాసా,

152

గ ద్య.

ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర భాగద్వాజగోత్రపవిత్ర
శ్రీరామచంద్రకరుణాతరంగితవైభవ సారంగు స్పృసింహ

మంత్రితనూభవ పరిచిత భగవద్భాగవతకైంకర్య

విధాన తమ్మయాభిధానప్రణీతం బైన

వై జయంతీవిలాసం బను మహా

ప్రబంధంబు నందుద్వితీ

యాశ్లాసము.

వై జయంత్రీ విలాసము:

(విప్రనారాయణచరిత్రము)

— — —
తృతీయాశ్వాసము.
— — —

క. శ్రీజానకీవిలాసో

త్రేజకసల్లాప వసుమతీద్యోపేతీ

రాజత లేపాయితజిత

రాజశతయశశకలాప రఘుకులదీపా.

1.

ప. అవధరింపు మట్లు నిరర్థశధారావర్షంబు గురియుచుండఁ దీనియపై
దేవదేవి యుండుట యెఱింగి యప్పు డవ్విప్రనారాయణుండు 2.

ఉ. వారిజపత్రనేత్ర నిటు వాననెపంబున నింటిలోనికిం

జేరఁగఁ బిల్చి నాతలఁపుఁ జెప్పినఁ జేకొనకుండిన స్థలా

త్కారము దోషమంచుఁ బలుకం బరభామిని గాదు చెంతకుం

జేరినమీఁదఁ గుక్కుటము సేయు నుపాయముఁ జేయుటొప్పగున్.

క. అని తా నయ్యవతిం గని

వనితా ! చలి నుండ నేల వాకిటికడ వె

చ్చనితావున కిటు రఘునఁ

జని తా నాలోనిగడపచక్కినె యున్నన్.

క. అయ్యెడ మిక్కిలి కైత్యం

బియ్యెడ కేలేమ్ము నీవు నింతి నివాతం

బయ్యెన్నది యిహోన్ ననఁ

దొయ్యలి యాబ్రహ్మచారితో నిట్లనియెన్.

5.

ఉ. ఆరయఁ బెక్కువాసరము లాయెను నేనిట వచ్చి యెన్నఁడుం

జేరఁగ రమ్మ నీవని స్ఫులింతులు లే దిదియేమి నాపయిం

గూరిమి నేఁడు మీసరసకుం జనుదెమ్మని యానతిచ్చుటో

నూరివరేణ్య నన్నొరసి చూచుటకో మఱి నిక్కమో యనన్.

6.

విప్రనారాయణుఁడు దేవదేవితోఁ దన మనోరథము
దెలుపుట.

ఆ. నిన్ను నొరసి చూడ నున్నదే పదియాలు

వన్నె పసిడి కొదవ లేన్నఁ గలదె

మా యభీష్ట మైన మాట చల్లకు వచ్చి

ముంత దాఁచ నేల యింతి వినుము.

7

క. సరసిజముఖి పంచాయుధ

గురు కైంకర్యంబు మనసు గురుపై చెప్పన్

సరి నింకొక పంచాయుధ

గురుకైంకర్యమున నీవు గురు వగు మనుడఁన్.

8

ఉ. ఆ సరసీరుహాక్షీ నలఁ డమ్మెయి నాడిన మన్తధార్తవా

చాసరణిం గడు న్ని జవశంపదుఁ డౌట నెఱింగి చిక్కెరా

దాసరిబోడి యిప్పుడు గదా తలయెత్తి మెలంగఁ గల్గుటల్.

నాసరివారిలో నని మనంబు ఘనం బగు వేడ్క సుబ్బఁగన్.

9

చ. ఎనసి మనంబునం బతుల కింతులకు న్వల పంకురించినం
గొనకొని ధాత్రి నేనుఁగులకొమ్ములు వచ్చినయట్టు లింక ని.
ప్పనికిఁ బ్రహూససాయకుఁడె వైతరువే మననీక వీనిఁ జెం
దిన వలరాచవెట్టి తరితీపులచేఁ దల కెక్కఁ జేసెదన్. 10

వ. అని యూహించి యతని కిట్లనియె. 11

గీ. అనఘ మీతిరువడిఘరే నాశ్రయించి
నపుడె మద్దేహజీవధనాదికములు
తావకాధీనములు గావె దానికేమి
విన నవధరించు మీదాసి విన్న పంబు. 12

శా. డేత్రజప్రకృతిస్వరూపవిదు లక్షిఘాః జిహ్వితను
శ్రోత్రోద్భూతసుఖవ్యపేతు లురు విష్ణుధ్యాన పారాయణుల్
మిత్రామిత్ర సము ల్భవాద్యులు స్వామీ! ప్రాకృతు ల్వ్యాలె ని
మూత్రద్వారము పేరి ఘోరనరకంబుం జేరఁ గాంక్షింతురే. 13

క. పరకాంత దోష మటువైఁ
బరికించిన శూద్రజాతిఁ బడపునతి నే
వరదాసి నీవు మాంజీ
ధరుఁడువు వైష్ణవుఁడవంటఁ దగునెమహాత్మా. 14

ఉ. విప్రకులాలతంస పృథివీస్థలి ని ట్లపవిత్రురాల వి
ష్ణుప్రతిమాను నేక్రియ నినున్ స్పృశియింపఁగ నేర్తు నావుడున్
విపులఁ బొంది రేని యపవిత్రులు పూజ్యు లటన్న భారతీ
యప్రథితోక్తి గాదె వనితా పరిహారము నీదుశంకకున్. 15

శా. దానీసంగతుఁడైన వ్యాసు గురుకాంతాగామి శీతాంకు వే

- శ్యాసౌఖ్యాన్వితుఁడైన కాశిమని శూద్రాపత్యకన్యారతి
వ్యాసకుండగు నప్పరాశయని నేవారైన వెల్వెట్టిరే
నీసంగంబున వారి కైనగతి తస్మి నామఁ గానిమ్మికన్. 16
- వ. అనినఁ గ్రమ్మఱ నమ్మగువ యిట్లనియె. 17
- ఆ. నిడుదపట్టె లిరుముణియ వైష్ణవము గాని
మీర లాడు మాటతీరు నూడ
ననఘ సెసలు బత్తుడును నోరు తోడేల
టన్న రీతి దోచు చున్న దిపుడు. 18
- చ. పడుపునకే సృజించె మును పణ్యవధూటుల బ్రహ్మ యట్టి వం
గడమునఁ బుట్టి యున్న కడఁగా దని రోసితి నేను నీ వయ్యో
వడుగవు బ్రహ్మనిష్ఠఁడవు వైష్ణవధర్మవిదుండ వాపనులో
నుడువ జుగుప్సఘృట్ట కిటు నో రెటు లాడెఁ దలంపుమా మదిన్. 19
- గీ తోన యారూఢ పాతిత్య దోష మిందు
సంభవించు భవద్రష్టాచర్యమునకు
వైష్ణవోత్తమ నా కిందువలనఁ జిక్కు
మొదలిపాటుకు వచ్చినఁ గొడువ తేదు. 20
- గీ. అనఘచారిత్ర శ్రీవైష్ణవాపచార
మెట్లునేయుదు మిమ్మంటి యే నటున్న
భావభవ పుష్పభల్ల ధారాబిభిన్న
హృదయఁడై తొయ్యలికి నతఁ డెట్లు లనియె. 21
- క. అపచారము గా దిది మా
కుపచారమే కాని యోతలోదరి సమ్య

క్రృపచేఁ గైకొని శంబర

రిపుచేఁ జా కుండ సుధరింపుము నన్నుకొ,

22

క. ఓసతి భగవత్సేవకు

వాసి గణింపంగ భాగవతసేవయ త

ద్వాసుల కైంకర్యముఁ గృపఁ

జేసిన రంగేశ్వరునకుఁ జేయుటె సున్ని.

23

వ. అనిన సమాట్టకు మంద స్థిత సుందర వదనారవిందయై యిందువదన

దేవర చిత్తంబు కర్తవ్యం బెద్దియనిన.

24

విప్రనారాయణుఁడు దేవదేవిం గూడుట.

క. తిరువశకు మలపు మనవుఁడు

దిరువశకు మలంచి నపుడె దేవరదాసికొ

దిరువడిఘ్నో కైంకర్యముఁ

బరువడిఁ గావించు తెట్లభాసము గాదే,

25

క. దీపము మన్నధరాగో

దీపము లక్ష్మీకరము మదికి భయహర మా

దీపము లేని రతు ల్పుఖ

లోపము లవి చీకటింటిలో వెకిరింతల్.

26

వ. మఱియును.

27

క. ఆడెడు కొమ్మ పదంబులుఁ

బాడెడు కలకంతి మోము భావజు కేళిం

గూడెడు సకియల చోటుల్

చూడక రహి పుట్టదండ్రు సుగుణుల మదికికొ.

28

వ. అనిన నతం డిట్లనియె.

21

క. ఏపనులకు దీపము దగు

నీపనులకుఁ దగ దటన్న నింటి యిటు లనెక

దీపంబు మలప వల దా

దీపము మనసందు చీర తెర సారెంతుక.

22

క. నావుడు నది లెస్స యదే

కావింపు మన న్నిజారశుకమ్ము విడిచి గా

జీవనయన దిగ్గన న

ద్వీవియకుం దమకు నడుమఁ దెర వై చుటయుక.

23

క. పలిసెంపుఁ జీరతెర లో

పలి దీపచ్చాయ వారినై నవ్వేళం

బలపల నై రాఁ దెరకును

నెలుపలఁ బ్రసరించె లేతవెన్నెల బోలెక.

24

క. తెటవ తెరవైపు నెపమున

నెఱిగి గట్టిన చలువ విడిచి నిలిచినఁ గడు న

త్రుటి మెఱసె నొరకుఁ బాసిన

కఱకంతు నరాని చేలి ఖడ్గముఁ బోలెక.

25

క. సయంబున.

26

సీ. వెదఁ జేయ నదనైన మదను క్రొవ్విరి చేన

దాగొన్న హరిణీపదంబనంగ

ననవిల్లు కేళీననుచక్కిఁ జూపట్టు

తరుణారుణాశ్శర్ద దళ మనంగ

దగ్ధకాలయ బహిద్వార తోరణమునఁ
దళుకొత్తు మించుటద్దం బనంగఁ
గండర్పదేవు శృంగారంపుఁ దోటాగోఁ
బాలుపారు దింటెన పువ్వశంగ

గీ. నతనుఁ డంగడి నమ్మ మోహనపుఁ బనస
తొనఁయనఁగ దీని కెల లేదు తులయనంగఁ
దగు సువస్తువుఁ జూచె నమ్మగువ మేన
బలిత మగు వాంఛఁ గూరి యా బ్రహ్మచారి. 35

ఉ. చూచిన యంతలోఁ దనకుఁ జొప్పడుదాఁక నధిజ్యధన్యుడై
లూచిన మన్తగుండు కరలాసువ మొప్పు నిశితపుష్ప నా
రాచ పగంపరలో పటపి వ్రయ్యలు చేసెఁ దదీయ శీలముం
గాచిన ధైర్యవ్రజ మయ కంటకముం బటుశౌర్య ధన్యతకై. 36

వ. ఇట్లు విగతచైర్యుండై యవ్విప్రవర్యుం డయ్యతివ కిట్లనియె. 37

గీ. కొమ్మ నీమోవి యమృతంబుఁ గ్రోలకున్నఁ
బ్రాహ్మణులు నిల్వ వతనుతాపమున మేన
దయ మెసఁగ “బ్రాహ్మణోనహంతవ్య” యనిన
వాక్యమూహించు నావుడు వనిత పలికె. 38

గీ. విటజనోచ్ఛిష్ట మైనట్టి వేశ్యమోవి
వేదపారాయణాలిపవిత్ర మైన
వైష్ణవాస్యంబు నెట్లంటవచ్చు ననిన
వలపు దొలకాడఁ బలికె నవ్వెష్ణవుండు. 39

క. ఆవుల వెన్నయు ధరణీ

దేవులపాదములు యకులదృక్కులు కవివా

చావృత్తి వహ్నివాజి

స్త్రీవదనంబులు కడుక శుచిత్వపదంబుల్.

40

వ. అదియునుం గాక.

41

క. మృగయాభిహారవేళల

మృగదంశకవక్త్రములును మీనాంకాబిజ్

మగవల లపనంబును శుచు

లగు నుచ్చిష్టత్వ మంట దప్పనిపట్టిక.

42

క. అని ధర్మశాస్త్రనూత్నలు

మనుముఖ్యస్త్రులు తెలుపు మానిని యింక నీ

వనుమానము మాని వెనక

నను మన్నభక్తి నేలు నావుడు వేడ్క.

43

క. నారీమణి యవ్వటుని మ

నోరథమును గూడి నిజమనోరథ మొనరం

దారసిలి కాగిలిం చెను

మారశీలీముఖభయంబు మది బో నతనిక.

44

వ. అంత

45

నీ ఆత్మహస్తమునఁ బంచాయుధచిహ్నము

ల్బాహుమూలంబులఁ బాదుకొల్పి

దల మైన చెమటబా త్వలమితోఁ జెన్నెంద

నలికభాగంబునఁ గలుగఁజేసి

జమిలిరేఫలకు దీర్ఘము లిచ్చి నైచ్చభా

వంబుగా దాసనామంబుఁ జేసి

మానిదుగ్ధం మైన మణితమంత్రవంబు

శ్రవణసంగతి రహస్యముగఁ బలికి

గీ. నెమ్మి రతిదేవిపూజాక్రమమ్ము దెలిపి

యఖిలసంస్కారములు నిటు లాశ్రయించి

మన్తధ్వజాత్యుఁడైన యమ్మాణవతుని

మృగవిలోచన నిజశిష్యునిగ వరించె

46

క. వటుఁడైన వైష్ణవుని నిటు

విటుఁ జేసెం దేవదేవి వెడమాయలచే

నటు శయ్యఁ జేరఁ గలిగిన

నెటు సెయ్యఁగ లేరు వేశ్య లిల మగవారిన్.

47

క. కాయజుండు చేయు మాయల

కాయజుండు హరుండు నంబుజాతండు లోనై

తోయజనయనలఁ బాయరు

హేయజనుల్ నరు లనంగ నెంత ధర్మిన్.

48

గీ. మున్ను కందర్పవిశిఖ నిర్భిన్నహృదయుఁ

డగుచు దిన మొక్క కల్పమై యార్తి భారలు

విప్రసారాయణునకు నవ్వెలఁది సురత

లీల నారాత్రి నిమిషంబుఁ బోలి గడచె.

49

ప. ఇద్విధంబునఁ గలిపయదినంబులు గడచిన యనంతరంబున నామానినీ

మణి యందుఁ బ్రేమాతిశయంబున నద్విప్రసారాయణుండు

50

నీ. దినముఁ జల్చి శుభ మజ్జన మాడఁ జలి దాఁకు

నీ కంచు వేన్నీళ్ళు నెమ్మి గాఁచు
బుధవారశనివారములు వీరువోపండ

శిర సంటు వెచ్చఁగాఁజేసి నూనెఁ
జమరు పట్టించి యంగములు మగ్దన చేయు

మేదించు మేనిపై మినుపపిండి.
తల నిమ్మపండ్లు జొబ్బిలఁ బిండి సీకాయఁ

బులిమి తైలపుజిడ్డువోవ దువ్వు

గీ జలక మాడించు మడుఁగువల్వలు ధరింపఁ

జేయు శిర సార్పుఁ గ్రొమ్ముడి నేయు విరుల

సరులు పైఁ జాట్టి తిరుమణి చాదుకొనిన

దాఁక నిలుచుండు నెదుట నద్దంబు పూని

51

వ. ఇట్లు నిజసేవాపరాయణుం డైన యవ్వప్రసారాయణు మోహతిరే

కంబుఁ గనుంగొని జనితామోదంబున నవ్వనితావతంసంబు.

52

ఉ. వైపరి తొంటినైష్ఠికపువర్తన లన్నియుఁ గట్టిపెట్టి తా

నాపరిచర్యఁ జేసెడు దివంబును దాసరి దాసరీలి నే

నీపరిపాటిఁ దార్చు నగు నింటికి వీనిఁ దటాల్చు మత్స్రలి

జ్ఞాపరిపూర్తియయ్యె నిక జాడ్యము నేయఁ బనేమి యిచ్చటకా.

వ. అని తలంచి య వ్వప్రసారాయణుం గనుంగొని య వ్వరాగోహ

యిట్లనియె.

54

క. సామి యల కంచినుం డిట

నే మీతిరువడిగు శాశ్రయించుట విని పు

త్రీ మోహంబున ముప్పది

యామడ మాయమ్మ వచ్చినది ననుఁ జూడకొ.

55

గీ. వచ్చి యిప్పుడు మాయమ్మవద్ద నున్న
దంచు నీప్రాద్దు వింటి నేఁ డటకుఁ బోయి
యెల్లి వచ్చెద నిక్కడఁ దెల్లవాఱఁ
బోయినత్తు నె యనుడు నబ్బాసురునకు.

56

గీ. జల్లనియె గుండె ధాతువు ల్బల్లటిలై
మొగముపన చెడె దేహంబుబిగువు సడలె
స్వాంతము గలంగెఁ జేకాళ్ళ శైత్య మొదవె
నొడలు చెమరించె మఱుమాట వెడలదయ్యె.

57

వ. ఇట్లు గుండె జల్లని వివర్ణవదనుం డై మూర్ఛిల్లిన యట్లుండి కొం
డొక సేపునకుఁ దెలియెంచి తెప్పిరి దప్పికిఁ బానీయంబు లాని నేదఁ
దేటి వైదలిం గనుంగొని దీనాలాపంబుల నిట్లనియె.

58

గీ. నీవు నీవారయింటికి నేఁడు పోయి
రేపు వచ్చెద నంటివి రేయి నాల్గు
జాలు నినుఁ బాసి యెట్లుందు నోలతాంగి
యేను వచ్చెద వెంటనే యింటి కనిన.

59

క. ఏ వెఱుగు మిమ్ము గ్రమ్మన
దేవర వేంచేసి రేని లిరువడిఘకు నే
నేపింపఁగ బని వినియెద
భావింపఁగ నింతకంటె భాగ్యము గలదే.

60

విప్రనారాయణుడు దేవదేవి యింటికిం జనుట.

క. వేంచేయుఁ డనినఁ దెలివి జ

నించెన్ మోమునకు మనసు నిర్మల మయ్యెం

జాంచల్య ముడిగె నొయ్యనఁ

బంచప్రాణములు డిందుపాటును బొందెన్.

61

వ. అంత.

62

ఆ. ఇనుపకలప సెక్కుయిక్కు నిక్షేపించి

కంపక్రిందఁ గొయ్యకలప మాటి

చేదబొక్కిఁ బొదను జేర్చి భాండంబుల

లోఁతునీళ్ళమడుఁగు లోన ముంచి.

63

చ. వటుఁ డపు డాత్తమందిరకవాటము వాటముగా ఘటించి వె

ల్పుట సెక్త్రాటఁ గట్టి పదిలంబుగఁ దాళము పెట్టి లోటవా

కిట బలుగాడికి న్నడె బిగించి వెలిం బలుకంప నాటి మి

క్కుటముగఁ జంక నత్తిరిపెగూడ ధరించి చలించి వెంబడిన్.

64

సీ. శ్రీవైష్ణవులు నిరీక్షించిరా తిరుమణిఁ

దుడిపింతు రన్నట్టి జడుపు మాని

స్మార్తులు చూచిరా సభఁ బరిహాసంబుఁ

జేయుదు రన్నట్టి సిగ్గు విడిచి

బాంధవు ల్వినిరా యపాక్షేయఁ డని యిల్లు

చేర నీరన్న విచార ముడిగి

ప్రభువు లెఱింగిరా యభివాదనమున స

న్దానింప రను సభిమాన మెడలి

గీ వైష్ణవముఁ బట్టెతిరుమణివళముఁ జేసి

బ్రహ్మచర్యంబు జందెముపాలు చేసి

విటజనోచ్ఛిష్ట మైన యక్కుటిలవేశ్య
యంటున నతండు బ్రాహ్మణ్య మంటు పటచె.

65

క. తోయజభవకులుఁ డాగతిఁ
గాయజాబారిఁ బడి కాముకస్యకుతో ల
జ్జా" యను మాట నిజంబుగఁ
బోయెం దోడుకొని వేశ్యపోయిన దారిన్.

66.

వ. ఇవ్విధంబున నవ్విప్రనాచాయణుండు కురంగనయనపిఱుందన శ్రీరం
గపురంబునకుం జని యందు.

67

వేశ్యహితికావర్ణనము.

శీ. వారటధ్వజధనుర్జ్వరటచ్చంగరూం
రూంక్రియాటంక్రియాసంకులంబు
లంజికావిటమనోరంజకస్ఫుటవచ
శృంభశీసంభ్రమోజ్జ్వంభణంబు
క్రుద్ధవేశ్యాంబికారుద్ధనైఃప్రియా
యల్లకావనిలతత్పల్లవంబు
గోత్రశాలాదివారాత్రమూర్తిభవ
త్రాసపేష్వాసధర్మాసనంబు

గీ. హరిలావణ్యగణ్యపణ్యాంగనాక
దంబశృంగారచేష్టావిడంబవివిధ
ఖేలనాసాంద్రమదనేంద్రజాలకపట
నాటకముఁ గాంచె బురివేశవాటకంబు.

68

సీ. కచ్చించి సాగటాలు గణికలతోఁ గుక్కు

టాండము ల్పొణముగా నాడువారు

ద్రవిణముల్ వైపన్నిదము లొడ్డి మాత్సర్య

గలిఁ గోడిపందెముల్ గట్టు వారు

వైచిత్రీగాఁ గోలఁ గాచి పన్నిదమాడి

చెఱకుమోపులు లీల నఱుకువారు

గుటి చూపి యట కేగి పఱతెంచునందాఁక

మెసఁగిన భక్త్యము లైసఁగువారు

గీ. నాథ్యులై గోత్రశాలల నధివసించి

విటుల వేశ్యాజనములచక్కటులఁ దీర్చు

వారలును గల్గి శంబరవైరిసంత

పేట యన మెప్పు నవ్వేశవాటమునను.

సీ. లంబ స్తనములు మూలస్థానముల నంట

గడితంపుఱవికలఁ గట్టి త్రోచి

పుత్రికానిర్మల్యపుష్పదామంబులఁ

దొడ్డికొప్పులలోన దోపి తురిమి

పుక్కిళ్ళ వీడెంపుదొక్కు మెండుగఁ జేసి

కంఠగర్తంబులఁ గాపుఁ గట్టి

బొరుసుమోములబిట్టు వోఁ బచ్చిపసపున

మేదించి నూనెచే మెఱుంగు పెట్టి

గీ. శునకములు దేటి తమదిక్కు చూడ రోయు

వయసుతో నుండు రవ్వేశవాటి యందు

సూనశరభ క్తనిర్దు క్తశుష్కపత్ర
భాజనము లైన పృథ్వేశ్యాజనములు.

70

పీ. కట్టవగ్గము లమ్మగారిపుట్టంబులు
తీలకంబు పూతచెందిరపురిబిండి
కంతభూషణము లక్కలిదేవిపాదాలు
భోగవిత్తము హరిజోగు కొలుచు
లారాభ్యదైవతం బంబికాశక్తియు
సత్యార్థమద్యంబు నిత్యసేవ
శ్రవణీయసుఖిగోష్ఠీ బవినీలసంగీత
మెల్లారసివసత్తు లిష్టసఖులు

గీ. నగుచుఁ దముఁ జూచి విటజనుల్ నగుచునుండ
నందనల పంచసాయక మందిరములఁ
గాచు జాగిలములు వోలెఁ గాచి యుండు
వేశ్యమాతలు తద్ద్వారవేదికలను.

71

సీ. చిట్టికుంకుమ బొట్టుఁ బెట్టు నెన్నుదుటికిఁ
గంపాత పూత చెంద్రంపు బొట్టు
జమిలి ముత్తేపుఁగంటసరిఁ దాల్చు మెడకును
దట్టంపుఁ దోలుపాదాలపేర్లు
వలిపంపు సన్నచల్వలు గట్టుమేనికి
మాతపుట్టముపేరి మైలబట్ట
కపురవీడెము వెల్లిగాని యానోరికిఁ
గొఱమాలినట్టి యా గొంటువక్క

గీ. కటకటా! పుష్పలమ్మ సంగడినె కట్టె

లమ్మఁ జేసెను మిమ్ము దైవమ్మటంచు

వృద్ధవేశ్యల వగపింతు రుద్ధతప్ర

వర్తులగు ధూర్త విటులు దుర్వారనటులు.

72

వ. ఇట్లనేక ప్రకారంబులయిన వేశ్యావిటప్రకారంబులఁ గనుంగొనుచు

నవ్విప్రనారాయణుండు దేవదేవీ పురస్కరంబుగాఁ దదీయ గృహం

బుఁ బ్రవేశించి యందు.

73

నీ. సకినెల పట్టెనుంచముఁ బట్టుతలగడ

బటువు బిళ్ళలు సూర్యపుటపుఁ బటపుఁ

జేదివ్వెప్రతిమ చొళితిబంధముల మే

ల్కట్టు గొజ్జఁగి నీటి గాజుకొమ్మె

వటివేళ్ళ సురటి జవ్వాది పక్కెనతట్టు

పునుఁగుఁ బింగాణి కప్పరపుఁగ్రోవి

గొడుగుఁ బావలు గందపాడినెట్టె నునుసాన

గడియార మంచ ముక్కాలిపీట

గీ. వెండినాళంబుఁ బటికంపు గిండి చెంబు

జాలవల్లిక వైడి బాగాల బరిణే

పంజరశుకంబు మణితేశబ్దముఁ బఠించు

పావురపుఁ బోడుఁ గల రతాగారమునను.

74

గీ. దేవదేవీ సమేతుడై భావభవ వి

హారగతి నుండె నన్యవిచార ముడిగి

ప్రతిస నీదేర్పుకొని యుదంచితమనః ప్ర

మోడ పరిపూర్తి నుండె న మైదలియును.

75

క. అటు దేవదేవి యవ్యటు

విటుఁ జేసె నటస్సు వార్త వినినప్పుడె కా
 ధృటికగతి దాసురాలై
 తటుకున నయ్యిప్పు లంజెతనముం బాసెన్.

76

క. కుందంబుల నలుగనియర

విందంబుల నరసి రంగవిభుపూజకు నే
 నందంబులు నేయదు నను
 చందంబున నేగుదెంచె శరదృతు వంతెన్.

77

శరదృతువర్ణనము.

సీ. కార్తికచంద్రవిస్ఫూర్తివక్త్రముతోడఁ

జ్వరికామందహాసంబు తోడఁ

హరిదంతరాచ్చవిస్ఫురణాంబరముతోడఁ

విమలకల్పారనేత్రములతోడఁ

దారావళీస్వచ్ఛహారావళులతోడఁ

నతులరాజమరాళగతులతోడఁ

సభ్రవిభ్రమకశాభ్రభ్రమధ్యముతోడఁ

గమలకోమలపద్మాబ్జములతోడఁ

గీ. వితతసత్కాశచామరప్రతతితోడఁ

సకలకవిరాజసంస్తుత్యవికలుమైక

జీవనసితి నెరసె నానాచనీతే

లముల శారదసమయవెలొసలక్ష్మి.

78

వృ. ఉనమయంబున.

79

సీ. ప్రచుర మై యొకచోటఁ బాటిరకర్పూర
 కస్తూరికాదులకమ్మతావి
 దండిగా నొకచోటఁ బిండివంటలవెంటఁ
 బ్రభవించు తైలాజ్యపరిమళములు
 రహి నొకచోటఁ గూరలతాళిపోతల
 తోరంపుసంభారసౌరభములు
 రమణ మెక్కికచో నురభ్రాదిమస్తముల్
 గమలించు మారసంపుగముల కమురు

గీ. గ్రమ్మకొని యొక్కచో నంబికాసమర్ప
 నాసముదూభృత మైరేయవాసనలును
 లంకెఁ దోదోపు లాడంగ లక్ష్మీదేవి
 పండు గేతెంచె గన్నులపండు వగుచు. 80

వ. ఆదినంబునందు. 81

ఉ. అచ్చినవంక నైనఁ దమ రావల నప్పల దూసి యైననుకొ
 మ్రచ్చిలి యైన జీవధనము లైగ నమ్ముడు వెట్టి యైన నుం
 బెచ్చుగ సంతరించి తమ వేదటికంబుఁ దలంప కర్థము
 లైచ్చి యనుంగువేశ్యలకుఁ దీర్తురు పండుగదండుగ ల్విటుల్. 82

క. మింతజనదత్తమేషీ
 కంతసముదూభృతవము కడు నెమ్మది ను
 లత్కంఠ సలిపె వేశ్యాక. 83
 కంఠుల కత్తటి గృహోపకంతము లందుకొ. 84

వ. ఆసమయంబున. 85

సీ. గణికాభుజంగ సంఘటనగా తాయాత

జామాత్పభయదవాచాప్రభూత

వివిధమాద్యోపాయవిరచనప్రఖ్యాత

కర్కశోపలసద్భక్తినచేత

నందనీపల్లవానందదత్తవిఘాత

జనపాతకూన్యాంగజప్రపాత

యజాతగోత్రనామాకారనిజతాత

యల్లాఘశతసమాయుస్సమేత

గీ. జైత్రహృజ్జన్యసన్యస్తస్త్రజాత

కలుషవీక్షితరస్కృతజ్వలదలాత

పరుషవాచార్భటీసముత్పద్యమాన

దీగ్నిరూపయద్దేవదేవిమాత.

85

గీ. విత్తమీలేని విటకోటి నెడల మీటి

విరహపరితాపమును తేచి వెతల సేచి

మదనధాటి యనంగ జేరొదవి వెలయు

విపుల మైరేయమణిక యావృద్ధగణిక,

86

గీ. ఊరివేళ్ళల కెల్లను వారివారి

విటులు పండుగతగవు లంపుటలు చూచి

విప్రనారాయణునివిటవృత్తి దమకు

నీవి లేకున్కి గని దేవదేవి కనియె.

87

క. తమ్ము వల పంట కుండంగ

గ్రమ్మివిటుల గలయు నేర్పు గఱపెడు మనకున్

గొమ్మరొ తామరయాకుగు

- గుమ్మరిపురువులును బరమగురువులు సుమ్మి. 86
- వ. అని విప్రనారాయణగురించి. 87
- క. చక్కదన మెంత గలిగిన
 లొక్కమునకుఁ గాని వల్లరు మనందు జనుల్
 లొక్కములు జోలె లాతని
 చక్కదనం జేమి చూచి సకియ వలచితో. 90
- క. నవమదను నైన మెచ్చపు
 తవిలితి వీయఱవ బోడితలకు వలచితో
 భవశాక్షి పీని వ్రేలుం
 జెవులకు వలచితి వై పిల్లసిగకు వలచితో. 91
- ఆ. రమణి యితఁడు తిరువరంగంబెరయఁగో వె
 లనుచు బికిర మెత్తినపుడె జనులు
 పీఁడె దేవదేవివిటుఁ డన్నఁ దల వరుచు
 కొనఁగ వలసె నాకుఁ గువలయాక్షి. 92
- ఆ. లొత్తుపేరఁ బెట్టి దొడుకుపేరను బెట్టి
 పిల్లికూనపేరఁ బెట్టి యిల్లు
 వెళ్ళలే దటంచు మెల్లన ముదుగులు
 పాఱ విడుచు చుండుఁ బొట్టఁ బొట్ట. 93
- ఉ. వేసరి యే మటన్న నిలు వెల్వడఁ జూల్కఁడు చేత నంటిమా
 దాసరిబుట్టయుక్ ముదుకథావళిధట్టియుఁ గాని కాన మో
 కేసరిమధ్య నీప్రతి నెగల్చె నిక న్నరిపాటి నొయ్య నీ
 దాసరి నోసరింప వలదా సరివేళ్ళలు నవ్వకుండఁగన్. 94
- వ. అనినఁ దల్లి కాగణికామతల్లి యిట్లనియె. 95

క. పాది నప్పయు నేనును బ

న్నిద మాడినకోస మితనిఁ దెచ్చితి నిఁక నా

కొదవపని దీఁతు నిఁక నీ

కొదవయె యని పల్కుఁ దల్లి కూతున కనియెఁజ్.

96

ఆ. తెఱవ నేను నోరుఁ దెఱవ కుండఁగఁ గాక

చొరవ గొనుచు నిల్లు చొర వశంబె

పఱవఁ భాష్టు టంటఁ బరువఁబే నాకు నీ

యఱవఁ దోఁకఁ గోసి యఱవఁ జేతు.

97

క. ఇట్లు చూడు నాప్రతాపము

విటులం జోఁపిడుట నాదువిద్య మొదల నీ

వటుఁ డేమి బ్రాఁతి నాయా

గ్గటికిఁ భూతాలు దెదరి పాటుచు నుండున్.

98

క. వెచ్చినకు లేదనఁగా

నిచ్చటి కేతెంచి యాతఁ డిచ్చిన మేలే

వచ్చినది లాగుకొని మఱి

చొచ్చో యనిపింతు నిదియ నూ మత మనుచున్.

99

సీ. పసపుఁ బిండియు సగపాలు గూర్చినపూత

బొట్టుపైఁ జెంద్రంపుబొట్టు వెట్టి

క్రొత్తకమ్మలతోఁడి కూసలమ్మపటంబుఁ

గట్టి విప్పగా రెండుకట్టు గట్టి

మేలిమిపైఁడిపాగాలసంగతిని న

ర్తనమాడు పెద్దపాదా లమర్చి

కప్పుపయ్యెద క్రిందుగా జాటు చనుదోయి

పారి బొజ్జకడుపు వై బారల బెట్టి

గీ. విప్రనారాయణోచ్చాటవిధికి దేవ

దేవి యంపిన మంత్రశక్తియును బోలి

సోలుచును వచ్చె మధుమదాలాలవిహృత

వివిధమాయాప్రభూత యవ్వేశ్యమాత.

100

వ. ఇట్లు వచ్చి నిలిచి విప్రనారాయణుం గనురగొని.

101

ఉ. అల్లునియమ్మగారి కిపు డాకలి గాదొకొ యింటి కేమియుం

జిల్లరవెచ్చసచ్చములుఁ జీరలు నంపపు తోడివేడ్కకాం

డ్రెల్లును బండుగ వ్దగవు లీయఁగఁ దాకి తలంప వీవు చేఁ

బెల్లుగ రొక్క మీక ధరఁ బిల్తురె వారసతు ల్విటావలిన్

102

సీ. నీవట్టెతిరుమణి నీతిరుచూర్ణంబు

గణికకు వెండిబంగారు లౌనె

నీపుట్టగోచియు నీకావివేష్టువ

ల్వారకాంతకుఁ బట్టుచీర లౌనె

నీముష్టిగూడయు నీతులనీసరులు

వేశ్యకుఁ బండుగువేట లౌనె

నీవేదశాస్త్రము నీసంధ్యజపమును

లంజెసానికిఁ బంజాలగములౌనె

గీ. పెట్ట నోపిలివా యెప్పు టట్టె యుండు

పెట్టలేకున్న విచ్చేయు పెందలకడ

మొదల రోయింతులకు మొక్కముడుపె గాక

నీసదాచార మేలయ్య దాసరయ్య.

103

- విప్రనారాయణుండు తన పువ్వులతోట కరుగుట. 4
- న. అని మఱియు సనేకప్రకారంబుల నవ్వటునకుఁ గగ్గకతోరంబుగాఁ
బుచ్చెదొరల నుచ్చాటనవచనంబుల భర్జించిన నతండు. 104
- గీ. వేశ్యమాతయు గతవయోవృద్ధ యైన
యిది సురాపాన మొనరించె నిట్టివేశఁ
గోతి కలు ద్రావి యుండఁ దేలుట భూత
మావహించిన యట్టి స్వభావ మరయ 105
- ఉ. సిద్ధ మపాత్రురా లిది నిషిద్ధపునోటను సి స్థాకింత లే
కుద్ధతలీలఁ జాలఁ బరుషోచ్చరణంబుల బూతు లాడెడుం
బుద్ధి గణింప నిల్వెడలిపోవుట కార్యము పోవ మన్న నీ
వృద్ధపిశాచికిన్వలయు విత్తము నా కది యెందుఁ గల్గెడిన్. 106
- క. రూక లఱటఁ గోక లఱట మఱి
యాకులు పోక లఱట గొఱియ లఱట యవి నాకు
నేకుండుట తధ్యం బఱట
పో కుండుట నీలి గాదు బుద్ధిఁ దలంపన్. 107
- వ. అని నిశ్చయించి. 108
- చ. కరమున ప్రానికుండికయుఁ గంబళ మంసము నందు జంకమై
దిరిపపుగూడయు న్నొని తదీయనివాసము నిగ్గమించి యె
వ్వరు దనుఁ జూతురో యనుచు వంకముసుం గిడి నప్రవక్తృఁ డై
యరిగె నతండు పంచశరునల్లులమాటకుఁ దొంటి తోటుకున్. 109
- వ. ఇట్లు చని యం దొక్క తరుమూలంబున నాసీనుండై యతఁడు తన
మనంబున. 110

చ. జనని ధనాశ నిట్లు విరసంబులు బల్కుచు వెళ్ళదోలుట
 ల్విసదు సుమీ యొకింతయును వీనుల నప్పడు దేవదేవి య
 వ్యనిత యెఱింగ నేనియు నవశ్యముఁ దల్లి నదల్చి నన్నుఁ బి
 ల్వును జెలిఁ బుచ్చునో మదిఁ గలంకము మానుపఁ దానె వచ్చున్.

వ. అని మఱియును. 112

క. ఆరీతిఁ బ్రేమ గల్గిన
 నారీతిలకంబు రాదె నావెంటనె లే
 దారీతి యింక శంబర
 వైరీతిఁ దరించు నట్టి వల నెయ్యదియో. 113

గీ. సతికిఁ బతికి సమాన మై జరగదేని
 నిరయమున లేదు వల పంతనిగ్రహంబు
 సతికిఁ బతికి సమాన మై జరిగె నేని
 స్వగమున లేదు వలపంత సౌఖ్య మెన్న 114

చ. తలఁచిన నిద్ర రాదు చలి దాఁక్కొను మోసలఁ జేర నెవ్వనిం
 బిలచిన గుండె జల్లుమనుఁ బేర్చు మనఃపరితాపవేదన
 ల్నిలచినచోట నిల్వ ధృతి నెక్కొన దక్కట రంగ రంగ తా
 వలచిన యింతి బాయువగ వద్దు సుమీ పగవారి కేనియున్. 115

ఉ. నున్న నిబాహుమూలములు నూత్న సుధారస మొల్కుపల్కులం
 దిన్న నిమేనుదీవయు మదించినసిబ్బెళుగబ్బిగుబ్బలు
 న్నన్నల నవ్వునెమ్మొగముఁ గన్నులఁ గట్టిన యట్లు నాకు నా
 చున్నది నామతిభ్రమణమో మయమాయయొ కొమ్మనెజమో. 116

తే. హలనముఁ జేసి మ న్నధఃకేళి నేడు

కుసుమకోమలి యెవ్వనిఁ గూడు సెక్కి
యతఁడు దొలుజన్మమునను శ్రీహరిని బైడి
పుష్పములఁ బూజచేసిన పుణ్యలఘుఁడు.

117

గీ. అతివ వైష్ణవమతరహస్యమునఁ జాలఁ
బరిచయముఁ గన్న యట్టి ప్రపన్నురాలు
శూద్రసంపర్కమున కేల చొచ్చు మరల
నిచ్చటికి నెంతప్రాద్దేన వచ్చుఁగాక.

118

మ తలి నూ క్లేబడు లెప్పుడు న్ధము చేతం గల్గి వర్తించు పు
ణ్యతపశ్శాలికిఁ గాక నిగ్ధనునకు న్నా కేల సిద్ధించు నా
సతిసంపర్క మవక్రవిక్రమవిరాజద్రాజదోద్దండమం
డితసామ్రాజ్యవధూటి చేరఁ జనునే నిర్భాగ్యదామోదరున్.

119

క. ధనమూలము జగ మంతయు
ధనవంతునిఁ గాని వేశ్యతల్లి దర్శియన్
వనకూతుఁ జేర నీయదు
ధన మేడది దాని కొసఁగఁ దభ్యం బైనన్.

120

సీ. ముసిఁడిప్రమాకున సైతమును బండ్లు గల్పించి
చెఱకున కేల సృజింపఁ డాయె
బూతగడ్డకు సైతమును గంధ మొనరించి
కుందనంబున కేల కూర్చుఁ డాయె
బొలమురాళ్ళకు సైతమును బువ్వుఁ గల్పించి
శ్రీగంధమున కేల చేర్పఁ డాయె
బుట్టక్రోవుల సైతమును దేనె గలిగించి

గేదంగి కేల గల్లింపఁ దామె

గీ. ధర నిరక్షరకుక్షుల ధనులఁ జేసి
విద్య గలవారి నేల దుర్విటులఁ జేసె
బ్రహ్మ నన నేటి కతని నేర్పరిగ నెంచి
పుడమి వర్ణించు కవులఁ జెప్పెడిది గాక.

121

ఆ. తమకు నేమి త్రవ్వి తల కెత్తి రమరు లీ
యుర్విమనుజు లేమి యొసంగ చైరి
నింగి వారసతుల నిర్మాతృకలఁ జేసి
పుడమి మాతృభూతముల సృజించె.

122

క నల్లిగలశయ్యనిద్రయుఁ
జిల్లిగలఘటంబు నందుఁ జేర్చిన నీరున్
దల్లిగల శ్మశ్రుఁ దగిలిన
పల్లవు సుఖములును బోధిపల్లవ సఖముల్.

123

క. లతకూనలు జవ్వనమున
వితతంబుగ వార్ధకము ప్రవేశం బైనన్
శతకంచుకంబు లూడ్చిన
కృతకఘణుల్ వారసతులు కేవల మరయన్.

124

సీ. ధనము కొప్పెరదండఁ బెనుభూత మున్నట్లు
గంగదరి మొసలి గాచినట్లు
రసకూపమున నంటి రాకట్టు గలయట్లు
మొగలి పువ్వున యుండ్లు మొలచి నట్లు
అమృతకుంభము నగ్ని యావరించిన యట్లు

శ్రీగంధమునఁ బాము చేరి నట్లు

తేనె తెట్టెకుఁ జాట్లు రా నీఁగ లున్నట్లు

పట్టెకంకటి నల్లి పట్టినట్లు

గీ. అవని వేశ్యల పేరిశ్రేయస్సులకును

దల్లులనియెడి విఘ్నాధిదైవతముల

విధి విచారము లేక యెవ్వనిది సృజించె

వేశ్య రతిసౌఖ్య మెఱుంగునే వేదజడుఁడు.

125

క. లోలత విటుఁ డైనం దా

నేలా తల్లుల సృజించు నిటు వేశ్యలకుం

గీ లెఱుంగక చెటిచెను విధి

కూ శయి గొఱ్రాలు బిడ్డకు ట్టే మెఱుంగున్.

126

గీ. బ్రహ్మచర్యంబునకు నంతరాయ మొదవె

జలజముఖి మైత్రియును గొనసాగ దయ్యె

వసుధఁ బరికింప నిది సుమీ వ్రతముచెడ్డ

సుఖము దక్క దటన్న వచోనిరూఢి.

127

గీ. ప్రాగ్భవంబునఁ జేసిన పాతకంబు

నతను సంతాపమును పేర ననుభవింపఁ

జేయుచున్నాఁడు శ్రీరంగశాయి వగవ

నేల కర్తవ్యం బొట మేలు గాదె.

128

ఆ. శతభిషగ్వరుండు సకలౌషధీనాథుఁ

డమృతధాముఁ డిందిరానుజన్తుఁ

డట్టి రాజు రాజయత్కుచే గృహింతుఁ

గర్జ మనుభవమునఁ గాక తెగునె.

129

ము. నిల దీయంగము రంగనాథపరమేని స్వేదెడ న్నన్నహీ
 సలిలాగ్నిశ్వసనాభ్రతత్వముల నాచంద్రాస్య నెమ్మేనఁ దొ
 య్యలి ఘర్తాంబుల నింతి నేత్రములఁ గీరాలాపప్రాణంబులన్
 జలజాతేక్షణమేనిలోనిబయలన్ సాయుజ్యమొందింపవే. 130

విప్రనారాయణుఁ డాపన్నివారణకై శ్రీరంగమూర్తిని
 స్మరించుట.

వ. అని ప్రార్థించి యాపద్ధరణంబునకు హరిచరణస్థరణంబ శరణం బని
 నిటలతటఘటితాంజలి ధైయిట్లనియె. 131

ఆ. రంగ రంగనాథ రంగేశ రంగేంద్ర
 రంగశాయి యో పురాణపురుష
 నీకృపావిభూతి నీబంటుబంటుల
 పాదధూళి మీఁదఁ బరగఁ జేయు 132

వ. అని వేడిన. 133

సీ. అక్షీణకరణాకటాక్షపీక్షణరమా

రక్షితాపాంగసారంగవిభుఁడు

బర్హిర్భూహారపశ్యతోహరగరు

ద్రుధసార్వభౌమతురంగవిభుఁడు

శయనీభవత్సవస్రఫణామణిప్రభా

రాజీరాజత్తనూరంగవిభుఁడు

బహుముఖబ్రహ్మాండభాండకాండంతశ్చ

రాచరావలిబాహ్యరంగవిభుఁడు

గీ. మానస మతీతవిస్తృత ముద్రాప్ర
హరసంతాపితాభీరచారుభీరు
బృందసహకేళిధామకలిందజాత
రంగరంగద్విభుండును శ్రీరంగవిభుండు.

134

సీ. శరణాగతావసస్థరణాసముల్లాస
త్క్రయణాకటాక్ష కింకరశుభుండు
కమలాకుచద్వయా విమలానులేప కుం
కుమాలితాంక వక్షోవిభుండు
ప్రపదానిశానతేత్రిపదాననాధిప
ద్విపదానవాహితాధికవిభుండు
శతకోటిరవిభాతతికోటిహేలిని
ర్జితకోటిమానవారిప్రభుండు

గీ. శక్తిహీనత వేశ్యాసురక్తి బూరలు
భక్తు పరితాప ముడువ నుద్యుక్తు డగుచు
రంగదాత్మాంఘ్రి నర్తకీ రంగదంత
రంగ వాంఛాప్రదాయి శ్రీరంగశాయి.

135

సీ. వెడద వెన్నుదుటివై వెదురాకు వెళువుతో
దిద్ది తీర్చిన పట్టెలిరుమణియును
నామంపుఁ బట్టెల నడుమ శుద్ధ సువర్ణ
వర్ణమై తనరు శ్రీమూర్తిరేఖ
కంబుకంఠమునఁ బంకరుహాక్షమణులతో
భాసిల్లెడు తులసిపూసపేర్లు
నడునెత్తి పొక్కిలినడుమంత నిడువుతో

సంవాస మగు నొంటిజన్మిదంబు

గీ. గ్రొత్తపెన్నులి హంజిఁ గీల్కొలిపినట్టి
పసపుఁ గొప్పినమును బచ్చపట్టుతడుపు
నమరఁ జిన్నారి చిటుతపాయమున మున్ను
జగతిఁ బలి వేడి నట్టి వేసముధరించి. 136

క. సారముజిఖిచిత మగు బం
గారపుఁ దనగిన్నె వారకామిని కొసఁగన్
శ్రీరంగ దివ్యధామ వి
హారుడు స్వయ మర్థచోరుఁ డై కొనిపోయెన్. 137

శా. కల్యాణైకనిదాన దానమాత విఘ్నత్రాస వత్సర్గతా
చ్చీల్యర్చీంద్రవితాన తానవయుత శ్రీపదజఃపాషితా
హల్యాశాపనదీన దీనజనతాశాహతోద్భూత కా
సల్యాగర్భనిదాన దానవహరా సారాస్వయగ్రామణీ. 138

క. బర్హి తురంగమ జనకస
మర్హధనుర్దళన యాభియాత్రావేశా
నిర్హేతుక గౌతమముని
గార్హస్థ్యాపాదపాద కమలవినోదా. 139

మాలినీవృత్తము. ఉదితసుఖితరంగా యుద్ధధీరాంతరంగా
పదవిమలితంగా భవ్యతేజోయుగంగా
విదితకపితురంగా విద్ధమాయాకురంగా
ప్రదరనిధినిషంగా భక్తభావానుషంగా. 140

గోద్య.

ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర భారద్వాజగోత్రపవిత్ర
 శ్రీరామచంద్రకరుణాతరంగితవైభవ సారంగ సృసింహ
 మంత్రితనూభవ పరిచిత భగవద్భాగవతకైంకర్య
 విధాన తత్త్వయాభిధానప్రణీతం బైన
 వైజయంతీవిలాసం బను మహా
 ప్రబంధంబునందుఁ దృతీ
 యాశ్వాసము.

వైజయంతీవిలాసము

(విప్రనారాయణచరిత్రము)

చతుర్థాశ్వాసము.

- క. శ్రీత్రిభువన జీవస్తుతి
పాత్రావయవప్రసన్న భావవిరాజం
ద్వాత్రపరిచారకాధిక
చిత్రితమునిచిత్తధామ శ్రీరఘురామా. 1
- వ. అనధరింపు మట్ల దేవదేవి గృహంబుఁ బ్రవేశించిన నతనిం గనుంగొని
యవ్వేశ్యమాత యిట్లనియె. 2
- ఆ. ఎందునుండి వచ్చి తెవ్వరాయనవు పే
రెద్ది యిటకు రాఁ బనేమి యనిన
వేశ్యమాత కనియె విజనకాలాశ్రయా
కృతవటుండు శాంబరేవటుండు 3
- ఉ. ఓయలివేణి యిప్పురినె యుండుదు నన్యుడఁ గాను విప్రనా
రాయణుకూర్మిశిష్యుడను రంగఁ డటందురు పేరు మీకు నే
డాయన పంపినాఁ డొకయనర్ఘ్యసువస్తువు కొమ్మ యందుకొ
మ్మ యని గిన్నె నిచ్చె నెడమాయలవెల్లికి లంజెతల్లికిన్. 4

చ. సతతము బ్రహ్మరుద్రసురసంయమిముఖ్యుల నాత్మమాయ మో
 1. హితులుగఁ జేయు సామి వెలయింతిని మోహితఁ జేయ లేక ప్రా
 కృతజను నట్ల తాను దనగిన్నె నెసంగెను బంటుకోస మై
 మతకరివేశ్యమాత వెడమాయ లజేయలు విష్ణుమాయకున్. 5

వ. ఇట్లు గిన్నె నొసఁగినఁ గైకొని ప్రమోదమానమానస యై యతని
 నంతగృహంబునకుఁ దోడ్కొని చని నూత్నరత్నకంబభాస్రరణం
 బున సుఖాసీనుం గావించి. 6

గీ. బాలవల్లిక తోడ బాగాలుఁ దెల్ల
 నాకులును గైరవళ్ళు గంధాక్షతములుఁ ,
 గప్పరముఁ బైడిచెఱుగులదుప్పటియును
 నెదుటఁ బెట్టిన నవ్వటుఁ డిట్లు లనియె.

క. ఓకామిని విడఁ మేటికి
 మామ సదా వటువునకును మహినిది మీరు
 న్నా కొనఁగ రాదు మేముకై
 గైకొన నుచితంబై యనినఁ గామిని పలికెకై. 8

క. మీ రొల్ల కున్న మీయయ
 గారికి నిం డనిన నతఁడు గణికాంబికతో
 వారికి నిచ్చుట మా కప
 చారము వారలును బ్రహ్మచారులు గారే. 9

వ. అనిన వేశ్యాంబ వటున కిట్లనియె. 10

క. ఆయన బహ్మచార
 1. ట్లయెను మాయుంటిరాయఁ డై వీడియముం

జేయునె యనవుడు నతనికి

మియింటనె యిదియు నిండు మెచ్చది మాకున్

11

ఉ. మైత్రైత వోలె మాపడుచు మేమును మా ర్థసలన్ మిటారినిన్
వెట్టితనానఁ బాయ వని వేడ్క నిటాడఁగ నింటనుండి దాఁ
జిట్టునఁ గోపగించుకొని చెప్పఁడు చేయఁడు లేచి పోయె మీ
వెట్టియగారు మంచుగురువే గలిగెం జదు వెట్లు చెప్పనో. 12

చ. అలుకలు చాలు ర మ్మనవయా యయగారిఁ దమమ్మ కింత బు
ల్బులకుఁ బ నేమి తాఁ దొలఁగిపోయిన యప్పటి నుండి పిల్లయుం
బలుకదు మమ్మఁ గూడి పెనుబండుగ నిట్టి వి దేటి కింటిలోఁ
గలక ల టంచుఁ బల్కె ననఁ గైతవమాణకుండు దానితోన్. 13

క. నే ర మ్మనిన న్వచ్చునె

మీరలె పిలువఁ దగుఁ గాక మీ యల్లునిఁ దో

తేరఁ దగువారిఁ బంపుఁడు

మీ రెఱుంగని తగవు గలదె మేదిని యందున్.

14

క. నావుడు న వ్వేశ్యాంబిక

యా వటునిం జూచి పిలువ నంపఁగ లే మ

య్యా వింతకాఁడు తా నెటఁ

బోవును తా వెఱుంగ మెటకుఁ బోదు మటన్నన్.

15

ఉ. ఏయెడ కేల పోవు నతఁ డెవ్వరి కైనను జిక్కువాఁడె తా

నాయన మీకు నీవఱకు నచ్చిన యప్పిటు దిద్ది తా నుఖో

పాయత నున్న వాఁడు శ్రుతి పాతము నేయుచుఁ దొటలోననే

మాయయగా రటంచు నల మాయయగా రరిగెం దటాలునన్. 16

క. డయ యెటువంటిదో రంగే
శయనునకును దాసుపై నిజశ్రీపాద
ద్యయిఁ దద్వేళ్యాగారము
గయకంఠెఁ బవిత్రితంబు గా నెసరించెన్. 17

గీ. అటుల వటుఁ డేగ నంత నక్కుటిలమతులు
పసిఁడిగిన్నియఁ జూచి యప్పాటు కేడ
దిట్టి వస్తువు మనలఁ గనట్లు నట్టి
రీతివలె నున్న యది దీనిరీతి యనుచు. 18

క. చెన్నార పసిఁడిగిన్నియఁ
గ న్నారం గనియు నమృత పరీక్షార్థం
బన్నారీమణు లపు డది
సాన్నారం బిలిచి తెచ్చి చూపించుటయున్. 19

గీ. అతఁడు నదిచూచి దానిపై వితత మైన
శంఖచక్రాంకములవిలాసంబు వలన
దేవ ధన మాటఁ దెలిసియుఁ దెలియనట్లు
గిన్నె మేలైన దిది పదాఱ్వన్నె పసిఁడి. 20

క. మీ వెలఁది కూడఁబెట్టిన
రోవెలఁ జేయిందుకొంటిరో మీ కెవరో
రోవాటున నిషిరో విటుల్
తా నెట్టిది యనిన వేశ్యతల్లి యతనితోన్. 21

సీ మాదేవదేవి సహోదరియును దాను

నిఖిలేశ్వర డగు చోళనృపతిఁ గాంచి

యతనికి గీతాదిగతు లెల్ల వినిపించు
 నవ్వేళ నోడబేహరి యొకఁడు
 నృపతికిఁ గిన్నెఁ గానికఁ జేసి పొడగన్న
 సంగీతవిద్యాప్రసంగవేళ
 వచ్చిన దగుట నవ్వసుమతీనాథుండు
 నుచితజ్ఞుడై మాకు నొసఁగె ననిన

గీ. దాని కపటోత్పలకు నట్లుతప్ప దనుచు
 వాడి మెయి కొని యేదాత యీఁడు మీకుఁ
 గోరినపదార్థ మని తాను వారిఁబొగడె
 బాహిరంబున నావశ్యతోహరుండు. 22

వ. తదనంతరంబ. 23

ఉ. క. వీడెము గంధము నిడి యా
 నాడింధము ననిచి తజ్జనని సుతతో నో
 చేడియ యిన్నా శ్శృణుఁగము
 బోడఁడు బంగారు చెట్టెహో పరికింపక.

24

గీ. ఇంత బంగారుగిన్నియ సంతరించు
 వాఁడు దీనికి బోడైన మైడిపశ్య
 రంబు చిటిపాటిగిన్నెలు చెంబు సంత
 రించకుండునొకో యమ్మ యెంచుకొమ్మ.

25

గీ. మండగుడిచేరి నగరాన నుండు నితని
 తండ్రి లక్షాధికారి యాతఁడు గడించి
 నట్టిసొమ్ములు గాఁబోలు నిట్టి వేన్ని

గలనై యన్నియు మెయ్యన వలయుఁ గొనఁగ.

26

వ. అని యతని మగుడఁ బిలువఁ దలఁచి.

27

విప్రనారాయణుం దోక్షేర వేశ్యమాత కావేరింబుచ్చుట.

క. శ్రీరంగిఁ బంపుదమొ మన

గౌరిం బంపుదమొ యంబికం బుత్తమొ కా

వేరిం బంపుదమొ యె

ల్లారిం బంపుదమొ యని తలఁచి వారలలోక.

28

క. ఆరయ సమయోచితవా

చారచనప్రపాధి మిగుల సడిసన్నది కా

వేరియ కుంఠెనపనిఁ గడి

దేరినయది పంప వలయు దీనినె యనుమక.

29

వీ. గమకించుచమరివాలము లోనఁ గీలించి

యుప్పురంబుగ నోరకొప్ప దిద్ది

నాభినామంబు నెన్నడుమఁ గన్తురేఖ

మోసుగాఁ బాపట మోయఁ దీర్చి

తాటంకవలయమధ్యమునఁ జెందొవపువ్వు

లవతంసకముగాను హత్తుకొల్పి

మడుంగుఁజెంగవిపావడ మీఁద వెలిపట్టు

చీర కుచ్చెలు నేలఁ జేఱఁ గట్టి

గీ. మెఱుంగుఁదీగయుఁ బెద్దముక్కఁటయుఁ బెట్టి

దండతాయెతులును సందిదండ లునిచి

కేల గాజులు గాడ సరాలు దొడిగి

- ప్రేమఁ గైసేసి యద్దాసిఁ బెంపు చేసి 30
- వ. అప్పు డమ్ముదుసలి యిట్లనియె. 31
- గీ. వీనపుడు కోపగించుకొం చిల్లు వెడలి
పొమ్మనిన నట్లు దాసరిబోడ పోయి
తోటలో నున్న వాఁ డట బోటి నీవు
సమ్మతిలఁ బల్కి యతనిఁ దోడ్చి మ్మటన్న. 32
- క. అమ్మాటకు నది యిట్లను
సమ్మతి కా కేమి పిలువ సమ్మతి గాదా
రమ్మని యంటేఁ జాలును
బమ్మఁడు నా వెంటఁ బెద్దపరుగున వచ్చుకొ. 33
- క. వలపు గల యంటుగానికిఁ
బిలుపే దేవేంద్రపదవి ప్రియురాలు దను
న్నిలిచెనువార్తవిన్నను
నిలిచినచో నిలువ నేర్పు నే నిముసంబుకొ. 34
- వ. అది యెంతవని యిప్పుడే తోడితెత్తు నని చని య విప్రనారాయ
ణుం గనుంగొని యిట్లనియె. 35
- గీ. డొంగ వలె వచ్చి యిచ్చట డొంగినా వ
దేమయా బావగారు పెద్దామె కోప
గించినందులకా బళి మంచివాడ
వేమ నందును ముసలాపె యేవివేకి. 36
- ఆ. అప్పు డిల్లు వెడలి యటు వీధికి నీవు
పోవ దేవదేవి పొగిలి మిగులఁ

దల్లిఁ గోపగించి మళ్ళఁ బిల్వ మటుంగు

నంపె నన్ను నీవు నంతలోన.

37

ఉ. ఎక్కడఁ బోయితో యెటుగ కేనునె వేంటునె వచ్చి యప్పుడే

దిక్కున నిన్నుఁ గానక మది న్నెఱుగందుచు దేవుఁడాన నీ

బిక్కిర మెత్తు నయ్యజవపిళ్ళలవాడల నింతసేపు నీ

యిమ్మవ లన్నియు న్నెదకి యే నిట వచ్చితి లేచి రావయా. 38

వ. అనిన నతం డిట్లనియె.

39

క. రమ్మనెనా మఱి యేమనెఁ

. బిమ్మని నీయక్క నీకుఁ బెరుమాళ్ళానే

. యమ్మ నదల్చెనె యాబిడ

సమ్మతి నే వచ్చినానై సకియరా చెపుమా.

40

క. మీయక్క పిలుపు మనెనో

మీయమ్మయుఁ బిలుపు మనెనె మృగ లాడితివా

మీయక్కతోడు నీకుకా

మీయప్పుకుఁ దప్పదువు సుమీ కావేరీ.

41

క. అని మఱియు మఱియు నిట్లడి

గినమాటలె యడుగుఁ బ్రయసఖీవార్తల నూ

తనతం బునరుక్తముగా

వినునది కాముకులమదికి వేడుక గాదే.

42

విప్రనారాయణుఁడు మరల దేవదేవియింటికిం జనుట.

క. మధురములు సతులవలపులు

. మధురంబులు సతులముద్దుమాటలు మిగులకా

- మధురము తా వలచిన సలి
మధురములు తదీయదూతిమాటలు మఱియన్. 43
- వ. ఇవిభంబున శపథపూర్వకంబుగాఁ దన్ను నడిగిన న వ్వడుగునకు
వినయ సంభ్రమంబున గంభీరవాగ్విజృంభణంబు గా నా శంభలి
యిట్లనియె. 44
- క. మాయక్కు పిలువు మనియెను
మాయమృయఁ బిలువు మనెను మాయయతోడే
మాయంబికమృయానే
వే యిక్కఁ బడవయ్యి యేల వేదనఁ బొరలన్. 45
- వ. నావుడు నతండు తన మనంబున 46
- క. రమ్మనక పోదు తాత్ప
ర్య మ్మధికముఁ దేవదేవి కది సహజంబే
యమ్ముసలిభేరజ మ్మది
రమ్మనె ననుమాట నమ్మరా దెప్పటికిన్. 47
- అ. ముసలిదానిమాట వెన నమ్మి పోరాదు
పోవ కుండ రాదు దేవదేవి
రమ్మనంగ దీని కెమ్మెయి నుండుఁ గా
ర్య మ్మటంచు సంశయమ్ము నెంది 48
- గీ. దైవయత్నము లేక చెందవు శుభాశు
భములు దైవంబుఁ బరిహరింపంగ రాదు
కానఁ బ్రార్థకర్మంబు దీని కేమి
కొంచ కైనట్లు గానిమ్మటంచుఁ జనియె. 49

వ. ఇట్లు చనుదెంచిన యతనిం గనుంగొని దేవదేవి యిట్లనియె. 50

ఉ. ఆయె మతేమి మంచి గురువౌ యయగారవె యట్లుపోదురా
మాయలవానికి న్వలపు మాయమటన్నది నిక్క మయ్యె ము
న్నాయమ యేమటన్న నగవై వినుచుందురు గాని పాటిగాఁ
జేయరు శాంతి దాంతి గుణశీలురు మీ రలుగంగఁ జెల్లునే. 51

క. నాపేరఁబెట్టి నిన్నును
నీపేరం బెట్టి నన్ను నిష్ఠురములు గాఁ
జాపలము లాడునేకద
లోపలి లాహిరి జలంబులుం దొలఁగింతున్. 52

క. మొదలె సివపెట్టి యట్లుపై
ముదిమది వెసఁ దప్పి కోపమున నాడిన నీ
వది యెఱుక చేసికొని యలు
గుదువా నేఁగాక యామె గుఱుతా నీకున్. 53

వ. అని యిట్లు దేవదేవి యూరడించినఁ దదీయాంబ చనుదెంచి యిట్లు
ట్లనియె. 54

ఆ. నవ్వు చేసికొండు నామాట కలుగరు
వృద్ధటంచుఁ బెద్దపెద్ద దొరలు
దేవరట్ల మీరు శ్రీవైష్ణవులు మాయ
పాస్తవాక్య మెగ్గు పట్టఁ దగునె 55

వ. అని యివ్విధంబున నవ్వుద్ధపిశాచి యతిశాంతురాలై సాంత్యనవచ
నంబులు పలుకం గనుంగొని యతం డంతరంగంబున నది యంతయు
దేవదేవికిఁ దనయం దనురక్తి గలుగ్గుట నెఱింగి పుత్రిక నతిక్రమిం

పలేక ప్రియోక్తు లాడుటగా భావించుకొనియె నదియునుంగాక.

క. కేవల వైత్యభాంతుడు

భూవలయము దిరుగు నన్న పోలిక వశుడై

తా వలచినట్టివానికి

స్త్రీ వలచినయట్టు లుండు జిత్తములోనకా.

57

వ. అనంతరంబ.

58

గీ. విటశిఖామణి యైన య వ్యటుశిఖామ

ణికిని సంపెంగ నూనియ నెలత శిరసు

సంపెంగ గేల్దోయి తాళంబు లలిశయిల్ల

బోడితలమీఁద దాండవం బాడుచుండ.

59

గీ. అవ్యధంబున శిర సంటి యంగమర్ద

నంబుఁ గావించి మాషచూర్ణంబుఁ బ్రామి

మజ్జనం బార్చి చెంగావి మడుంగు లిచ్చి

నామములు పెట్టుకొనఁ జేసి ప్రేమ నతని.

60

గీ. గంధకర్పూర కస్తూరికా విలేప

నాదుల నలంకృతునిఁ జేసి యవలఁ దాను

శిరసు మజ్జన మాడి నల్వరుస వన్నెఁ

దీర్చుకొని తన్నోవాంఁఁగ దీర్చె నంత

61

బంగారుగిన్నె లేదని యర్చకులు జియ్యరున కెఱిగించుట.

మ. అట రంగేశ్వరు నర్చకు ల్నియత మా నద్దేవు మధ్యాహ్నమ

ప్పటివైద్యమువేళ దేవశములో బంగారపుంగోర నె

ప్పటిన్ఁ గానక చండలాత్మ లయి లోఁ బల్కొందనం బాదిగాఁ

దటసంస్థానము లెల్లఁ జూచి యటువైఁ దత్పత్ర లేకుండినకొ. 62

గీ. వారలును శేవశపుటధికారి యైన
జీయ్యగారికి విన్నవించిన నతండు
నదరిపడి లేచి మఱియును వెదకవలయు
పట్టరసి యెందుఁ గానక పరితపించి. 63

క. గిన్నె యిటు మున్ను దేవర
సన్నిధి నేఁ గంటి వింతజను లీలోనే
కన్నపుదొంగలు వచ్చిరె
మిన్నక యీలోనివారె మ్రింగి రటంచున్. 64

క. బడిపనులవారి గొల్లల
గుడినంబుల జంగవరుసఁ గొని చేకొలఁదిన్
బడిమారెఁ ద్రిదండంబున
నెడమఁ గుడి వ్నారసింహ మెత్తిన రీతిన్. 65

గీ. ఇట్లు కోలాహలంబుగాఁ బెట్లఁ బెట్టి
వీక నందఱ నచట మెయ్యఁక చేసి
ముమ్మర మైన యారివేరమ్మ మదికిఁ
బుట్టి యతఁ డేగఁ దలనరికొట్టమునకు. 66

సీ. కనముక్కువై నుండి కనుబొమ్మలకు వెళ్ళు
నాభినామంబు సన్నముగఁ దీర్చి
చెవిచెంత కొరగ వేసిన కోరనిగనందు
తెల్లచెంగులబట్ట వెళ్లఁ గట్టి
యనుకువేళ్ళను గంధమును నాభినుండి మూఁ
పుల దాఁక బంగారుపూతఁ బూసి

చెఱుగుదిక్కునఁ దోక చెఱుగు దూలఁగ నీలి

కాసెచే హనుమంతుకాసె వేసి

గీ. తొడవుఁ గత్తులు గుదెలును గడల నొంటి

పోకవీడెము లమర మైతే కరముల

నొంటుదులు గొల్వ దలవరి మంటపమున

నధివసించిన దండనాయకునిఁ గాంచి

67

వ. తీర్థప్రసాదంబు లిచ్చిన నతండు ప్రత్యుత్థానంబు చేసి యందుకొని

వేంచేసినప్రయోజనంజేమి యని యడిగిన నతం డిట్లనియె

68

గీ. అవసరము లెల్ల ముగియ ననంతరమున

రాత్రి పవళించువేళ శ్రీరంగశాయి

యాసవా లారగించు పదాఱువన్నె

బంగరపుగిన్నె పోయెను బట్టపగలు.

69

క. అనన్యత స్వామికి నిజ

దాసుఁడ వైనట్టి నీవు తలవరిపని యా

జాసిద్ధిఁ జేయఁ గోవెల

లో సొమ్మిటు లైన నిన్ను లోకులు నగరే.

70

ఉ. పోనెడ లేడు గిన్నెఁ గొనిపోయిన్రుచ్చులు నూరు వెళ్ళ కీ

లోనె యడంగి యుండ్రు పురిలో వెదకింపుము చీకటిం బర

స్థానము సేయ కుండ నిక సన్నిధి మా కపరాఙ్గా కాలసే

వానియమం బటన్నఁ దగువారలఁ బంపి యతండు చయ్యనన్. 71

గీ. ఊరఁ గల్గిన యగసాలివారి నెల్ల

నింటివద్దికి నొండొరు నెఱుఁగ కుండ

రేయిఁ బిలిపించి శ్రీరంగశాయిగిన్నెఁ

దస్కరఁడు దీనినట్టి విధంబుఁ జెప్పి.

72

క. కంచును రాగియు వెండియుఁ

గాంచనమును మాక్తికాదికము లగు మణులుం

బంచాణమువారిండ్లకుఁ

గొంచక కొనివత్తు రమ్ముకొనుటకుఁ జోరుల్.

73

క. అట్టియది మాకు నెవ్వఁడు

నెట్టన నెఱిగించు నాతనికి నిచ్చెద నేఁ

గట్టిన యీ దుప్పటి నే

నెట్టియెడం బ్రచుర మతని నెన్నఁడుఁ జేయన్.

74

వ. ఇట్లు పట్టణంబునం గల లోహకారకుల కెల్లఁ బ్రత్యేకంబుగా రహ

స్యంబునం జెప్ప నట్టియెడ.

75

గీ. అందు వేశ్యాగృహంబున హైమపాత్రఁ

గన్న యగసాలిబత్తుఁ డాగి న్నె సుద్ది

నేకతంబునఁ దలవరి కెఱుక చేసి

చనియె ఘనమైన మెచ్చుఁ గైకొని ముదమున.

76

వ. దానికిఁ బ్రమోదమానమానసుం డై తలవరియు నమ్మునాఁడరుణో

దయంబున.

77

సీ. చలదయఃపత్రి కోజ్జ్వలదండకాండముల్

ఘలుఘల్లు మనుచు ముంగలఁ జెలంగ

సునుపారఁ జికిలిచేసిన విచ్చుకత్తులు

తపనదీప్తులఁ దళ త్తళ యనంగ

హనుమదాకృతులు వ్రాసిన కంచుటరిగలు

బాళించు రవళిచే డాలు మించ

నదరుగ్రోవులమ్రోత కదరి నల్లిక్కుల

నార్తరావముల వాయసము లరుగ

గీ. ముందటను గంచుకొమ్ము మిన్నుండి మొరయ

జారచోరుల గుండియల్ జల్లనంగ

వెడలి కోలాహలంబుగా వేళవాటి

జేరి యప్పట్టణము తలవారి గాంచె.

78

వ. అందు.

79

సీ. ఎఱుమట్టిపూతచే మెఱుగారుగోడల

బై క్రింద సున్నపుఁబట్టియలును

ద్వారబంధమున సిందూరంపుబొట్టును

గడపపై బసపు నక్షతలచాలు

భిత్తిభాగమునఁ గ్రొన్నెత్తురుజిట్టలు

చూరుల మాంసంపుదోరణములు

తీనెపై నంబికాదేవిపాత్రంబుల

బూజచేసిన మద్యపూర్ణఘటము

గీ. గలిగి ఘనసారకస్తూరికాసుగంధి

గంధపుష్పాక్షతార్చనబంధురాభి

నవకలశభాసి గృహదేవభవనసూచి

తేందిరం బైన యావేశ్యమందిరంబు.

80

దేవదేవియింట బంగారుగిన్నె దొరకుట.

వ. కని తదీయ బహిష్కారప్రదేశంబునఁ దాను నిలిచి పరిపారజననివ

హంబునం తద్గృహంబు శోధింపం దగువారిఁ బనిచినం జని వారును.

క. అందులఁ దగిన గృహంబుల
కందువ లన్నియును వెదుక్కఁగా నొకచోటం
బందనపు మందసంబునఁ
గుందనపుంగోరఁ గాంచి కొని చని దానిన్.

82

క. తలవరియెదుటం బెట్టిన
నల వేశ్యఁ దదీయమాతఁ నగ్గిన్నియ జి
య్యల కడకుం గొని చనఁగా
లలనామణితల్లి వారలకు నిట్లనియెన్.

83

క. ఇటు లే మునెఱుంగ మేమియు
విటుఁ డొక్కఁడు గిన్నె మాకు వేడుకతోఁ దా
నిట దెచ్చి యిచ్చి యింటను
విటుఁ డై యున్నాఁడు దగ వివేకించవయా.

84

వ. అన విని యత్తలవరి యతనిం దోడితెం డని నిజభృత్యులం బనిచినం
జని వారులు తదీయ శయనాగారంబున నున్న య వివ్రనారాయ
ణుం గనుంగొని.

85

క. దండము దండ మిదెవ్వరు
తొండరడిప్పాడులు గిన్నెదొం గైనాతో
రం డిట వేంచేయుడి వే
దండ మిడన్ వచ్చినాఁడు తలవరి మీకున్.

86

తలవరి విప్రనారాయణునిగిన్నెతో జియ్యరుకొప్పగించుట.

క. అని బహువిధముల సోల్లం

తనముల నాడుచును దొంగ నా సామీ గొ

బున వేంచేయుం డనుచును

జని యతనిం జియ్యగారి సమ్ముఖమునకున్.

87

వ. తోడ్కొని చని యత్తలవరి వారల నక్కనకపాత్రంబుగో జియ్యల
కొప్పించిన సతండు వేశ్యం గనుంగొని యగ్నిన్నియ విాకు నేక్రియం
జేరె నెఱింగింపు మనినన విప్రనారాయణుంజూపి యది యిట్లునియె

నీ. ఈదాసరయ్య తా నేడాది నుండి మా

దేవదేవికి విటుడై వసించుఁ

దోటలో భిక్షు మెత్తుచుఁ బసాపడుచున్న

వాని నింటికిఁ దెచ్చె వలపుచేత

నెదురు నెట్టును గాని యెఱుంగ విాతనివంకఁ

బడెడు బియ్యము స్వయంపాకమునకు

నెన్నఁడు విడె మైన నియ్య వటంచును

నేననఁ గోపించి యిల్లు వెడలి

గీ. పొమ్మనినఁ బోయి యొక చిన్న బమ్మచారి

చేత గిన్నియఁ బుత్తించె నాతఁ డితని

శిష్యుఁ డనియెఁ బరామరసించుఁ డనిన

విప్రనారాయణుఁడు సభావితతి కనియె.

89

క. నా కెక్కడి శిష్యుఁడు నే

నేకాంగిని లెస్స తెలియుఁ డిది నిజ మైనన్

క్రికాంతుని గిన్నియ నే

నీ కాంతకుఁ దెచ్చి యిచ్చు టిదియును నిజమే.

89

క. ఈమాటే గుటి నేయుడి

యేమాటలను బ నేమి యిక నావుడు న

జ్ఞామాతమాటలను నే

శ్యామాత సరోపచేత యై యిట్లనియెక.

91

గీ. రంగఁ డను పేరు పైత మెఱుంగఁ జెప్పి

యవ్వడుగు శిష్యుఁ డను నే నటించు వచ్చె

నతనిఁ గడుఁగట్టిచేసెను ననువుదొంగ

కేది గుటి కల్లతో నిజ మెట్లు దోచు.

92

క. తనవంటిపిల్లనికయే

తనకుం బలె దులసిపేర్లు తనవలెనే చా

దిన తిరునామము రూపి

తనివంటిది గాదు నలు పతం డరయంగన్.

93

చ. వడి నదలించినం బడుచువాడు భయంపడి యేడఁ జెప్పనో

తొడిఁబడ నంచు వాని నిటఁ దోడ్కొని తేరక తానె వచ్చి యీ

గడుసరిదొంగ మ మ్మెడియఁ గట్టెడు శిష్యుఁడు లేఁ డటించు మున్

గుడికడ దుష్టము ల్బలుక కొండొకశోధన దీని కెమ్మెయిక.

94

చ. తెఱవల మే మెఱుంగుదుమె తెల్లనివెల్లను బాలటందు మి

ట్లరయఁగ నేడ్కకాఁ డగుచు నక్కట యీకొఱగామిచే మముం

జెఱుపనుపాయ మెంచి యిలు చేర్చెను దేవరసాముఁ దెచ్చి యీ

యఱవకువాసి యింతయురి యా నని కానక మోసపోయితిక.

95

క. అని యిట్లు దేవదేవీ

జననీవాక్యములు విప్రసత్తముఁ డవు డా

డినమాటలు విని విద్య

జ్ఞనముల నజ్ఞయ్య భర్తృసభఁ గూర్పించెన్.

96

వ. ఇట్లు గూడిన విద్యత్సభాజనులు గొండలు విప్రనారాయణుం గ
నుంగొని.

97

చ. వటుండఁటె యగ్రజన్తుండఁటె వైష్ణవుఁడౌ నటె తాను గ్రమ్మఱ
న్విటుండఁటె దేవతాధనము వేశ్యకు మ్రుచ్చిలి యిచ్చినాడటే
యిటువలె నౌనె భ్రష్టుఁడు హరీ జగదీశ్వర రంగరంగ యీ
కుటిలునిచేత వైష్ణవులకుం దలవంపులు చేసె దిక్కులన్.

98

మ. అభియాతు ల్కూడ లీమతంబునకు మాయావాదు లాత్మీయదు
ర్వ్యభిచారం బది మేరువం తయిన మాయ నిభ్య లే దండ్రు పె
ల్లభియోగింపుదు రన్యదుస్కృతము గోరం తైనఁ గొండంతగాఁ
బ్రభువుల్ హాస్యరసప్రియు ల్మనల నీపాటైన మన్నింతురే.

99

వ. అని యిట్లు హరిదాసు లయిన శ్రీవైష్ణవ జనంబులు మనంబుల ఘనం
బగు భేదంబు లొందు చుండ నవ్వల నితరమతంబుల వా రతని
నుద్దేశించి.

100

ఉ. చోరుఁ డనంగ రా దొరులసౌమ్ములు మ్రుచ్చిలినం బ్రపన్నునిన్
జారుఁ డనంగ రాదు పెలుచం బరకాంతలఁ గూడ వీఁ డనా
చారుఁ డనంగఁ గూడ దనిశంబును వేశ్యలతో రమించినన్
బోరన మీర లీతనికిఁ బూనుఁడు బ్రహ్మరథంబు వైష్ణవుల్.

101

వ. అని సోట్లంతనము లాడు చుండి రాసమయంబున జియ్యరు సభాస
దుల కి ట్లనియె.

102

గీ. పరఁగ దేవరసామ్ము దేవరకుఁ జేరె

గొంగ యెటు వోయె నేమి యసంగ జెల్ల
దరసి శిక్షింప కుండిన నాత్త పదిల
పడదు గావున మ్రుచ్చు నేర్పఱుపవలయు.

103

సభాసదులు విప్రనారాయణునకు శిక్ష విధించుట.

వ అని మఱియు వేశ్యాంబపలుకులును, విప్రనారాయణవాక్యంబులును
సభాంత రంబున సవిస్తారంబుగా వారలకుం దెలిపి ధర్తంబు లె
ట్లుండు ననిన వారలు దమలోన

104

గీ పెట్ట లే దని తర్కించునట్టివిటుని
వేశ్య లూరక పిల్తురే విత్త మీక
హేమపాత్రిక జూచి కా కితని పట్టె
నామములు చూచి పిలిపించినారె మరల.

105

క ఏడాదిబట్టి వేడుక
కాడై యితఁ డింట నుండె గాని యితరుఁ డే
వాడు న్నే డని యీహ
బోడి యనియె నితఁడు నట్ల పొందుగఁ జెప్పెన్.

106

క ఈయర్థంబున గిన్నియ
నీయన యీవలయుఁ గాని యితరులకు వృథా
రోయిడఁ బ నేమి యదవడ
నేయక యిది ధర్త మని వచింపుడు పెద్దల్.

107

గీ. ఎవ్వరేనియుఁ గొనిపోయి యీక గిన్నె
నడిచిపోవదు వారింటికడకుఁ దానె
యొరులు గొనిపోయి యొసంగఁ బ్రయోజనంబు

- గలుగ దటుగాన నీతఁ డీవలయు దీని. 108
- ఉ. కొంచక రేయునుం బవలుఁ గోవెల క్షేతఁడు పువ్వుదండ ల
ద్వించు నెవంబునం బరిచరింపుచు నుండి నటుండి యొక్క నే
పంచను బొంచి యర్చకులు వద్దఁ దొలంగిన సందుఁజూచి లం
కించగ నోపు నీ పసిడి గిన్నియ సంతయమేల దీనికిక. 109
- వ. అని నిశ్చయించి య విప్రనారాయణునందుఁ జోరత్వం బాపాడిం
చి సభాసదు లందఱు నేకత్వంబున నత్తైఱంగు జియ్య కెఱిగించి
న విని యతఁడు దీనికిం దగు శాస్తి యెట్లుండు ననిన వార లిట్లనిరి
- ఆ. ధనముఁ గొనుట యొండెఁ దల గొలుగుట యొండె
నాలయంబు వెడల నడుచు టొండెఁ
గాని చంపఁ దగిన కార్యంబుఁ జేసినఁ
జంపఁ దగదు విప్రజాతిఁ బలికి 111
- క. అని విజ్ఞానేశ్వరుని వ
చన మున్నది గాన నట్టి శాస్తి యొకటి యీ
యన కొనరింపం దగు న
య్యనువునఁ జేయించి పంప నగు నొండెడకుక. 112
- ఆ. ధనము నెరయ లేదు తల మున్నె గొఱిగించు
కొన్నవాఁడు గాన నున్న తలఁపు
లుడిగి నీమ వెడల నడచుటె శాస్త్రోక్త
శిక్ష యితని కట్ల సేయుఁ డనుచు. 113
- క. ఈమాడ్కి న్నుడిజియ్యతోడ సభవా రేకోక్తిగా నాడఁగా
నామాట ల్వినుచు నివ్వప్రపదనుం డై విప్రనారాయణుం

డీ మే నేటికి దొంగనై చనిన న న్నెవ్వారు మన్నింతు నీ
సీమకా సిద్ధుడొ నాయ దేహము విసర్జింతు న్న రిప్రేతిగకా.

114

వ. అని యిట్లు తనుత్యాగంబునకుఁ గృతనిశ్చయమై.

115

సీ. అరియు శీతాంశు సోదరియును నజుడును

వాలు నిఱ్ఱలుఁ దొల్పూలునగుచు

హరుఁడు నండజమలేశ్వరుఁడు సాగరుఁడును

దేహంబు వాహంబు గేహ మగుచు

నరుఁడు కంసత్తమావరుఁడును మరుఁడును

మిత్రుండు శత్రుండు పుత్రుఁ డగుచు

హేమంబు శిఖిపింఛదామంబు నామంబుఁ

బొంబట్టు దలచుట్టు బొట్టు నగుచుఁ

గీ. గొస్తుభమణివరంబు గంగాపురంబుఁ

గంపుపతకంబు బొదంపు సొంపు నగుచు

వెలయు నేదేవుఁ డాదేవు నిలిపె నాత్త

గంగనాథుఁ డిలొకాంతరంగనాథు.

115

వ. ఆసమయంబున.

117

శ్రీరంగనాథుఁడు సభకు విచ్చేయుట.

సీ. నికటాక్ష శశిభాను లొకట సహస్రహా

కరముల శంఖచక్రములు మెఱయ

శ్రీకాంత వత్సస్థనీ కాస్తుభంబున

బంగారు ప్రతిమ నాఁ బ్రతిఫలింప

చత్రాయమాణ శేషఫణామణిప్రభ

దిననాధదీప్తులఁ బొనుగుపఱుప
వాహీభవత్థగేశ్వరకరశ్రయదంఘ్రి
సరదంబులకు సుర ల్పిరసు లొగ్గ

గీ. వాసవాసలయమదైత్యవరుణవాయు
వైశ్రవణశర్వగీర్వాణవరులు గొలువఁ
గరుణఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె భక్తప్రజాంత
రంగవాంఛాప్రదాయి శ్రీరంగశాయి.

118

సీ. రభటిల్లు దివ్యదుందుభి నినాదంబులు
గంభీరగర్జావిజృంభణముగ
నటియించు నప్పరఃకుటిలాలకావళి
ప్రమరవిద్యుల్లతానిచయముగను
ప్రసరించు దేవతావిసరరత్న విభూష
లమరేంద్రచాప విభ్రమములుగను
వడి రాలు పూదేనె జడివాససోనలు
ధారాశ్ధారాంబు పూరముగను

గీ. విప్రనారాయణా త్త భూమిప్రవృద్ధ
వేదనాగ్రీష్ఠసంతాపనోదనముగ
మెలఁగు నంబరచరులను మేఘుతతులు
గురిసె నప్పడు మందారకుసుమవృష్టి.

119

వ. అంత నవ్విప్రనారాయణుం డాదినారాయణు దివ్యమంగళవిగ్రహం
బు లోచనానందంబుగా సందర్శించి రోమాంచ కంచుకిత సర్వాం
గుండై సాష్టాంగ దండప్రణామం బొచరించి కేలుదోయి భాలభా

గంబునం గీలించి.

120

నీ. సతతత్రయ్యాశ్వినిరణాయ శరణాయ

పావనాయ సురాధిపావనాయ

హరిదశ్వరజనీకృపతాయ దత్తాయ

శంక గాయ నిభాప్తశంక గాయ

సనకాదిహృదయరంజనకాయ జనకాయ

నాయకాయ గిరీశసాయకాయ

హేలాశయనకాశనేశాయ నేశాయ

కారణాయ సదాశుభాకారణాయ

గీ. దేవ రంగేశ తే నమస్తే నమోస్తు

దేవ మాం పాహి పాహి త్వమేవ శరణ

మస్మదైకం వినాత్వా మహం నవేద్ది

సర్వసాక్షీభవాన్ సమస్తమపి వేత్తి.

121

క. కుధరధనుర్ధరముఖ్యవి

బుధరాజస్తుత్య మిమ్ముఁ బొగడ నవిద్యా

త్తధరుండ ననర్తుఁడ నే

నధరస్పందన మొనర్చు నఖిలాధీశ.

122

క. నాపయిని దేవతావి

త్రాపహరణ నిందప్రాప్త మైనది దీనిం

బాపి విమలాత్ముఁ జేయు ద

యాపర లక్ష్మీశ త్రిభువనైకనివేశ.

123

వ. అనిన నద్దేవుండు కోవెలపారుపతైంబున సధికారి యైన జియ్యరున
కిట్లనియె.

124

క లీలావిసోదమునకై

యీలాగన నేను వీరి నిరువురి రతిరా

ఘోరిం గూర్చితి మద్దన

మాలిక యితఁ డప్పరఃప్రమద యీ సతియున్.

125

క తోవెలకు నేనె యిచ్చితి

వీ వెలదికి గిన్నె వేశ్య కిచ్చిన యది గై

కోవచ్చునె మరలఁగ నా

యీపికె దిరు గందుఁ గలదె యిండది మరలకై.

126

వ అని యానతిచ్చి సకలజనులు గనుంగొన నయాదివారాయణుండు

విప్రనారాయణు శరీరంబునఁ బ్రవేశించె వందుల కాశ్చర్యగుర్యులై

యఖిలజనంబు లతని కత్యంతభయభక్తివినయసంభ్రమంబులం బునః

పునరభివందనంబు లాచరించి రంత.

127

గీ. బ్రహ్మసభ యెల్ల భక్తి న పురమవైష్ణ

వోత్తముని బ్రహ్మరథమున నునిచి పట్ట

ణమున కేతెంచి రధికసంభ్రమము మీఱ

జియ్య ముండఱికొమ్మనఁ జేరి మోవ.

128

గీ. ఇవ్విధంబునఁ బట్టణం బేగి రంగ

ధాము సన్నిధి కరిగి యతండు దండ

వత్ప్రణామంబు లిడి తిరువాయిముడిప్ర

బంధనూక్తుల వినుతు లర్పణ మొనర్చి.

129

శా. ఆరూఢాత్మవయోమహాంధతను శంకాతంకముల్ లేక స్వే

చ్ఛారీతి న్నడు నేనొనర్చిన యనాచారంబు లోఁగొంటి నీ

కారుణ్యంబున కేది మేరయని వక్కాణింతు రంగేశ యో
శ్రీరంగేశ్వర శాశ్వతశ్రుతిశీరస్సింహాసనాధీశ్వరా. 180

శా. శ్రీరంగత్కుచకుంభపాశిభిరోచి గ్గండలిక దుగ్ధపా
థోరాశిక దులసీవనంబునఁ బ్రపాద్యులిక బలెన్ మన్మథో
గారాప్తి స్వసియించి సంసరణదుఃఖంబు న్నినారెంపు మో
శ్రీరంగేశ్వర శాశ్వతశ్రుతిశీరస్సింహాసనా ధీశ్వరా. 181

స. అనుచు సన్నుతించినఁ బునఃప్రసన్నుం డై యతండు తోరినయట్లు
యోసంగి యద్దేవదేవుం డిట్లనియె. 182

క. వనజభవ వంశవర్ధన
భువ మగు నీపుష్పమాలికాకైంకర్యం
బున నీకుఁ గట్లు సంతత
మును మత్సామిప్యపదవి ముల్లోకములన్. 183

మ. వసుధ న్నామకగోపికాజనరతివ్యాపార మేలీల వే
దసమం బై వెలసెం దదీయసరణిం ద్వత్పుణ్యచాక్రమున్
దెసలం బ్రస్తుతి కెక్కు దీని వినెన్ వినించిన వ్రాసినన్
రసనం జేర్కొనఁ గన్న వారలకు మద్రాజ్యంబు నేనిచ్చెదన్. 184

శ్రీరంగనాథుండు విప్రనారాయణున కాశ్వాసు
నామమిచ్చుట.

గీ. అనఘ తొండరడిప్పాడి యనఁగఁ బరఁగు
నీకు శాశ్వతిపేరు నాఁగాక యనియె
నతండు తొండరడిప్పాడియాభువార
లనఁగఁ బ్రఖ్యాతిఁ జెలుపుందె నవని యందు. 185

గీ. జియ్యరును దేవదేవికి నెయ్య మెసంగ
విహితవస్త్రాభరణ సమన్వితము గాంగ
గనకపాత్ర సమర్పించి యనుపుటయును
న త్తలిరుబోడియు విరక్తచిత్త యగుచు. 136

క. పెరుమాళ్ళకు నాగిన్నియ
యిరుముడుగులపసిడి గాన్క యిడి తన కిదియే
తిరువారాధనగాఁ గొని
సిరివరు రంగేశ్వరుని భజింపుచు నుండెన్. 137

ఉ. న్యాయగుణప్రదీపన వనచ్చవిలజ్జితభారతీభవా
వ్యాయతనవ్యదేహ చరణాబ్జకృతాత్థితద్విదేహ య
త్యాయతబాహుదండ విహితావహచండ సుబాహుదండ గా
ధేయమఖాధ్వరక్షణ సుధీజనబోధన యాధ్వరక్షణా, 138

క. దశరథరాజపురాజ
స్తోతకృతాగణ్యపుణ్యమందారఫలా
స్వశరీరచాపటంకా
రశరద్దర్శజితేంద్ర రాజమృగేంద్రా
ఘోరధి పృత్తము. 139

పాదపాంసుపాలితాక్షుఁ పాదదారవేదనా
వేదనాతేదీయతాభిఁ వేద్యభృత్సనాదితా
నాదితాంగజారిచాపఁ నాథవేదిజాలకాఁ
వేదిజాలకాంక్షితాభిఁ వృద్ధకల్పపాదపా. 140

గ ద్య

ఇది శ్రీమదాపస్తంబనూత్ర భారద్వాజగోత్రపవిత్ర
 శ్రీరామచంద్రకరుణాతరంగితవైభవ సారంగు నృసింహ
 మంత్రితనూభవ పరిచిత భగవద్భాగవతకైంకర్య
 విధాన తమ్మయాభిధానప్రణీతం బైన
 వైజయంతీవిలాసం బను మహా
 ప్రబంధంబునందు సర్వంబును
 చతుర్థాశ్వాసము
 సంపూర్ణము.

